

Preciōćeni tekst Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju obuhvata sljedeće propise:

1. Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Republike Crne Gore", br. 054/03 od 29.09.2003),
2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Republike Crne Gore", br. 039/04 od 09.06.2004),
3. Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 114/03, 26/04, 27/04, 34/04, 42/04 i 49/04, od 8. septembra 2004. godine ("Sluûbeni list Republike Crne Gore", br. 061/04 od 07.10.2004),
4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Republike Crne Gore", br. 079/04 od 23.12.2004),
5. Ispравка Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Republike Crne Gore", br. 081/04 od 30.12.2004),
6. Zakon o objedinjenoj registraciji i sistemu izvjeôtavanja o obračunu i naplati poreza i doprinosa ("Sluûbeni list Republike Crne Gore", br. 029/05 od 09.05.2005),
7. Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 18/06, 23/06, 26/06 i 31/06, od 31. januara 2007. godine ("Sluûbeni list Republike Crne Gore", br. 014/07 od 12.03.2007),
8. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Republike Crne Gore", br. 047/07 od 07.08.2007),
9. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budûetu ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 012/07 od 14.12.2007),
10. Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 013/07 od 18.12.2007),
11. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 079/08 od 23.12.2008),
12. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 014/10 od 17.03.2010),
13. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 078/10 od 29.12.2010),
14. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 034/11 od 12.07.2011),
15. Zakon o drûavnim sluûbenicima i namjeôtenicima ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 039/11 od 04.08.2011),
16. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona kojima su propisane novçane kazne za prekrôaje ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 040/11 od 08.08.2011),
17. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 066/12 od 31.12.2012),
18. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o reprezentativnosti sindikata ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 036/13 od 26.07.2013),
19. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 038/13 od 02.08.2013),
20. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 061/13 od 30.12.2013),
21. Ispравка Zakona o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 006/14 od 04.02.2014),
22. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 060/14 od 31.12.2014),
23. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 060/14 od 31.12.2014),
24. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 010/15 od 10.03.2015),
25. Odluka Ustavnog suda Crne Gore U-I br. 27/12, od 24. jula 2015. godine ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 044/15 od 07.08.2015),
26. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 042/16 od 11.07.2016),
27. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sluûbeni list Crne Gore", br. 055/16 od 17.08.2016),

28. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list Crne Gore", br. 080/20 od 04.08.2020), u kojima je naznačen njihov dan stupanja na snagu.

## ZAKON

### O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

("Službeni list Republike Crne Gore", br. 054/03 od 29.09.2003, 039/04 od 09.06.2004, 061/04 od 07.10.2004, 079/04 od 23.12.2004, 081/04 od 30.12.2004, 029/05 od 09.05.2005, 014/07 od 12.03.2007, 047/07 od 07.08.2007, "Službeni list Crne Gore", br. 012/07 od 14.12.2007, 013/07 od 18.12.2007, 079/08 od 23.12.2008, 014/10 od 17.03.2010, 078/10 od 29.12.2010, 034/11 od 12.07.2011, 039/11 od 04.08.2011, 040/11 od 08.08.2011, 066/12 od 31.12.2012, 036/13 od 26.07.2013, 038/13 od 02.08.2013, 061/13 od 30.12.2013, 006/14 od 04.02.2014, 060/14 od 31.12.2014, 060/14 od 31.12.2014, 010/15 od 10.03.2015, 044/15 od 07.08.2015, 042/16 od 11.07.2016, 055/16 od 17.08.2016, 080/20 od 04.08.2020)

#### I OSNOVNE ODREDBE

##### Član 1

Penzijsko i invalidsko osiguranje u Crnoj Gori obuhvata:

- 1) obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu tekućeg finansiranja,
- 2) obavezno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane ötednje;
- 3) dobrovoljno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane ötednje.

##### Član 2

Ovim zakonom uređuje se obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu tekućeg finansiranja.

##### Član 3

Obavezno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane ötednje i dobrovoljno penzijsko osiguranje na osnovu individualne kapitalizovane ötednje urediće se posebnim zakonom.

##### Član 4

Obaveznim penzijskim i invalidskim osiguranjem na osnovu tekućeg finansiranja (u daljem tekstu: penzijsko i invalidsko osiguranje) osiguranicima se, po osnovu rada, zavisno od dužine ulaganja i visine osnovice na koju je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, uz primjenu načela uzajamnosti i solidarnosti, obezbjeđuju prava za slučaj starosti, invalidnosti i tjelesnog oötećenja, a članovima njihovih porodica pravo za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika prava.

##### Član 5

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja su lična prava i ne mogu se prenositi na druga lica.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ne mogu zastarjeti, osim prava na potraüivanja dospjelih, a neisplaćenih iznosa u slučajevima utvrđenim ovim zakonom.

##### Član 6

Sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuju se iz doprinosa koje plaćaju osiguranici i poslodavci.

U posebnim slučajevima i pod uslovima utvrđenim zakonom sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuje država, odnosno drugi obveznici.

##### Član 7

Sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore (u daljem tekstu: Fond).

##### Član 8

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja stiču se, ostvaruju i koriste samo pod uslovima i na način utvrđen ovim zakonom i ne mogu se regulisati drugim propisima.

Stečena prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja mogu se ukinuti samo u slučajevima određenim ovim zakonom.

## II OSIGURANICI

### Član 9

Osiguranici, u smislu ovog zakona, su:

- 1) zaposleni (u daljem tekstu: osiguranik zaposleni);
- 2) lica koja obavljaju samostalnu djelatnost (u daljem tekstu: osiguranik samostalnih djelatnosti);
- 3) poljoprivrednici (u daljem tekstu: osiguranik-poljoprivrednik).

Ako lice istovremeno ispunjava uslove za osiguranje po više osnova iz stava 1 ovog člana, osnov osiguranja određuje se na taj način što postojanje osnova osiguranja po prethodnoj tački isključuje osnov osiguranja iz naredne tačke.

Obaveze za plaćanje doprinosa po osnovu osiguranja utvrđuju se u skladu sa ovim zakonom, odnosno zakonom kojim se uređuju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje.

### Član 10

Osiguranici zaposleni su:

- 1) lica zaposlena u privrednom društvu, drugom pravnom licu, državnom organu, organu jedinice lokalne samouprave ili kod fizičkog lica (u daljem tekstu: poslodavac);
- 2) profesionalna vojna lica i civilna lica na službi u Vojsci Crne Gore;
- 3) izabrana ili imenovana lica, ako za obavljanje funkcije ostvaruju zaradu;
- 4) članovi odbora direktora u privrednom društvu i drugom pravnom licu i članovi upravnih odbora u javnim preduzećima i ustanovama koji za svoj rad primaju naknadu, ako nijesu osigurani po drugom osnovu;
- 5) zaposlena lica upućena na rad u inostranstvu, odnosno zaposlena u privrednom društvu, odnosno drugom pravnom licu koje obavlja djelatnost ili usluge u inostranstvu, ako nijesu obavezno osigurana po propisima te zemlje ili ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno;
- 6) državljeni Crne Gore koji su, na teritoriji Crne Gore, zaposleni kod stranih ili međunarodnih organizacija i ustanova, stranih diplomatskih i konzularnih predstavnštava ili kod stranih pravnih ili fizičkih lica, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno;
- 7) državljeni Crne Gore zaposleni u inostranstvu, ako za to vrijeme nijesu obavezno osigurani kod stranog nosioca osiguranja ili ako prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, po propisima te države, ne mogu ostvariti ili koristiti van njene teritorije, a neposredno prije odlaska u inostranstvo bili su osigurani u Crnoj Gori, odnosno ako su prije odlaska u inostranstvo imali stalno prebivalište u Crnoj Gori;
- 8) strani državljeni i lica bez državljanstva koja su na teritoriji Crne Gore zaposlena kod stranih pravnih i fizičkih lica, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno, odnosno ako nijesu osigurana po propisima druge države;
- 9) strani državljeni i lica bez državljanstva koja su na teritoriji Crne Gore zaposlena kod međunarodnih organizacija i ustanova i stranih diplomatskih i konzularnih predstavnštava, ako je takvo osiguranje predviđeno međunarodnim ugovorom;
- 10) lica za čijim je radom prestala potreba, odnosno koja su prestala da obavljaju preduzetničku djelatnost, dok ostvaruju novčanu naknadu prema propisima o radu i započinjanju.

Lica iz stava 1 tačka 7 ovog člana osiguravaju se na lični zahtjev od dana zaposlenja, ali najranije od 1. januara godine u kojoj je podnesena prijava na osiguranje.

### Član 11

Osiguranici samostalnih djelatnosti su:

- 1) lica koja, u skladu sa zakonom, samostalno obavljaju privrednu ili drugu djelatnost, ako nijesu obavezno osigurana po osnovu zaposlenja;
- 2) lica koja obavljaju poslove po osnovu ugovora o djelu, odnosno poslove po osnovu autorskog ugovora, kao i poslove po osnovu drugih ugovora, kod kojih za izvršen posao ostvaruju naknadu (u daljem tekstu: ugovorena naknada), a nijesu osigurani po drugom osnovu;
- 3) svećenici, vjerski službenici, monasi i monahinja ako nijesu obavezno osigurani po drugom osnovu.

### Član 12

Osiguranici poljoprivredni su lica koja se bave poljoprivrednom djelatnoću (poljoprivrednici, članovi domaćinstva poljoprivrednika i članovi mjeđučlanova domaćinstva) kao jedinim ili glavnim zanimanjem koji nijesu osiguranici zaposleni, osiguranici samostalnih djelatnosti, korisnici penzija i na okolovanju i koji imaju opotu zdravstvenu sposobnost.

Domaćinstvom, u smislu stava 1 ovog člana, smatra se zajednica života, privređivanja i trošenja prihoda ostvarenih radom njenih članova, bez obzira na srodstvo.

Organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede, omarstva i vodoprivrede opotim aktom propisuje öto se smatra poljoprivrednom djelatnoću kao jedinim ili glavnim zanimanjem i vodi registar lica iz stava 1 ovog člana.

Akt iz stava 3 ovog člana donosi se po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

### Član 13

Svojstvo osiguranika stiče se danom početka, a prestaje danom prestanka zaposlenja ili obavljanja samostalne, odnosno preduzetničke djelatnosti, odnosno obavljanja ugovorenih poslova.

Svojstvo osiguranika poljoprivrednika stiče se od dana upisa u registar iz člana 12 stav 3 ovog zakona.

Svojstvo osiguranika se utvrđuje na osnovu prijave osiguranja, odnosno odjave osiguranja, u skladu sa ovim zakonom.

Svojstvo osiguranika se ne može stići prije navršenih 15 godina života.

## III LICA KOJIMA SE OBEZBJEĐUJU PRAVA ZA SLUČAJ INVALIDNOSTI I TJELESNOG OÖTEĆENJA

### Član 14

Prava za slučaj invalidnosti i tjelesnog oötećenja prouzrokovanih povredom na radu ili profesionalnom boleću ostvaruju lica:

- 1) koja se nalaze na stručnom osposobljavanju, dokvalifikaciji ili prekvalifikaciji, koja uputi Zavod za zapoobljavanje Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod za zapoobljavanje);
- 2) učenici i studenti kada se, u skladu sa zakonom, nalaze na obaveznom proizvodnom radu, profesionalnoj praksi ili praktičnoj nastavi;
- 3) lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, dok rade u ustanovi za izdržavanje kazne zatvora (radionica, radilište i sl.).

Doprinos za lica iz stava 1 tačka 1 ovog člana plaća Zavod za zapoobljavanje.

Sredstva za ostvarivanje prava iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana, kao i prava iz člana 42 stav 2 ovog zakona za slučaj smrti lica iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana, obezbeđuju se iz budžeta Crne Gore (u daljem tekstu: budžet).

### Član 15

Prava za slučaj invalidnosti i tjelesnog oötećenja ostvaruju osiguranici i lica koja pretrpe povredu na radu učestvujući:

- 1) u akcijama spasavanja ili odbrane od elementarnih nepogoda ili nesreća;
- 2) u vojnoj vježbi ili u vršenju drugih obaveza iz oblasti odbrane zemlje utvrđenih zakonom;
- 3) na drugim poslovima i zadacima za koje je zakonom utvrđeno da su od opoteg interesa.

Sredstva za ostvarivanje prava iz stava 1 ovog člana, kao i prava iz člana 42 stav 2 ovog zakona za slučaj smrti lica iz stava 1 ovog člana obezbeđuju se iz budžeta.

## IV PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA

### Član 16

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja su:

- 1) za slučaj starosti pravo na starosnu penziju i prijevremenu starosnu penziju;
- 2) za slučaj invalidnosti pravo na invalidsku penziju;
- 3) za slučaj smrti:
  - pravo na porodičnu penziju;
  - pravo na naknadu pogrebnih troškova;

4) za slučaj tjelesnog oötećenja prouzrokovanih povredom na radu ili profesionalnom boleöću pravo na novčanu naknadu za tjelesno oötećenje.

## 1. STAROSNA PENZIJA

### Član 17

Osiguranik stiće pravo na starosnu penziju kad navrëi 66 godina ûivota (muökarac), odnosno 64 godine ûivota (ûena) i najmanje 15 godina staüa osiguranja.

Osiguranik stiće pravo na starosnu penziju kad navrëi 40 godina staüa osiguranja i 61 godinu ûivota.

Osiguranik stiće pravo na starosnu penziju kad navrëi 30 godina staüa osiguranja, od čega najmanje 20 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se u rudnicima staü osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Pravo na starosnu penziju, u skladu sa stavom 3 ovog člana, moüe se ostvariti do 31. decembra 2021. godine.

### Član 17a

Osiguranik stiće pravo na prijevremenu starosnu penziju kad navrëi 63 godine ûivota i najmanje 15 godina staüa osiguranja.

### Član 18

Osiguraniku kome se staü osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju, utvrđena u članu 17 st. 1 i 2 ovog zakona, sniüava se zavisno od stepena uvećanja staüa za po jednu godinu, i to:

- 1) za svakih öest godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staü osiguranja kao 14 mjeseci;
- 2) za svakih pet godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staü osiguranja kao 15 mjeseci;
- 3) za svake četiri godine provedene na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staü osiguranja kao 16 mjeseci;
- 4) za svake tri godine provedene na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staü osiguranja kao 18 mjeseci.

### Član 19

Starosna penzija utvrđuje se od prosjeka zarada, odnosno osnovica osiguranja ostvarenih u periodu od 1.januara 1970. godine do 31.decembra godine koja prethodi godini ostvarivanja prava.

### Član 20

Visina starosne penzije izračunava se tako öto se lični bodovi osiguranika pomnoüe sa vrijednoöću penzije za jedan lični bod na dan ostvarivanja prava.

### Član 21

Lični bodovi osiguranika utvrđuju se mnoüenjem ličnog koeficijenta osiguranika i njegovog penzijskog staüa.

### Član 22

Godiönji lični koeficijent utvrđuje se na osnovu zarada, odnosno osnovica osiguranja počev od 1. januara 1970. godine, tako öto se zarada, odnosno osnovica osiguranja utvrđena za svaku kalendarsku godinu podijeli sa prosječnom godiönjom zaradom u Crnoj Gori za istu kalendarsku godinu.

Zarade, odnosno osnovice osiguranja utvrđene u matičnoj evidenciji za period od 1. januara 1970. godine do 31.decembra 2003. godine dijeli se sa prosječnom neto zaradom u Crnoj Gori, a zarade, odnosno osnovice osiguranja utvrđene u matičnoj evidenciji od 1. januara 2004. godine dijeli se sa prosječnom bruto zaradom u Crnoj Gori.

Godiönji lični koeficijent u smislu st. 1 i 2 ovog člana iznosi jedan kada je zarada, odnosno osnovica osiguranja u kalendarskoj godini jednaka prosječnoj zaradi zaposlenih u Crnoj Gori u toj kalendarskoj godini.

Pri određivanju godiönjeg ličnog koeficijenta uzimaju se zarade, naknade zarade i osnovice osiguranja koje su sluüile za obračunavanje i plaćanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, na koje je plaćen doprinos i koje su utvrđene u matičnoj evidenciji, izuzev iz godine u kojoj se ostvaruje pravo.

Podatak o prosječnoj godiönjoj zaradi u Crnoj Gori iz st. 1 do 4 ovog člana objavljuje organ nadleüan za poslove statistike.

## Član 23

Lični koeficijent utvrđuje se tako öto se zbir godiönjih ličnih koeficijenata podijeli sa periodom za koje su obračunati, s tim öto se svaka godina računa kao 1, svaki mjesec kao 0,0833, a svaki dan kao 0,00274.

## Član 24

Za periode staüa osiguranja navrœenog od 1.januara 1970. godine do 31. decembra 2003. godine, u kojima su ostvarene naknade zarade po osnovu preostale radne sposobnosti, za izračunavanje godiönjeg ličnog koeficijenta uzimaju se osnovice od kojih su određene te naknade, a u slučaju naknade zbog manje zarade na drugom odgovarajućem poslu, za izračunavanje godiönjeg ličnog koeficijenta se uzima i ostvarena naknada.

## Član 25

Kada je osiguranik u toku kalendarske godine ostvario naknadu zarade prema propisima o zdravstvenom osiguranju, odnosno za vrijeme porodiljskog odsustva za izračunavanje godiönjeg ličnog koeficijenta za taj period uzima se ostvarena naknada zarade.

Osiguraniku koji je ostvario naknadu zarade prema propisima o zdravstvenom osiguranju, odnosno za vrijeme porodiljskog odsustva u periodu od 1. januara 1970. godine do 31. decembra 2003. godine za izračunavanje godiönjeg ličnog koeficijenta za taj period uzima se lični koeficijent iz perioda u kom je osiguranik ostvario zaradu, odnosno osnovicu osiguranja do 31. decembra 2003. godine.

## Član 26

Osiguraniku kome se ne mogu utvrditi godiönji lični koeficijenti ni za jednu kalendarsku godinu, kao i osiguranku koji nema ni jednu godinu osiguranja lični koeficijent iznosi jedan.

Ako ne postoje podaci o zaradi, naknadi zarade, odnosno osnovici osiguranja za pojedine kalendarske godine, za izračunavanje godiönjeg ličnog koeficijenta za taj period uzima se lični koeficijent iz perioda u kom je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja.

Osiguraniku koji koristi pravo da odsustvuje sa rada po propisima o radu, dok dijete navrœi tri godine ūivota, za izračunavanje godiönjeg ličnog koeficijenta za taj period uzima se lični koeficijent iz perioda u kom je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja.

## Član 27

Vrijednost penzije za jedan lični bod za prvo polugodiöte 2004. godine iznosi 2,97 EUR-a.

## Član 27a

Prijevremena starosna penzija određuje se na način kako se određuje starosna penzija, s tim öto je iznos te penzije umanjen za svaki mjesec ranijeg odlaska u penziju prije navrœenih 66 godina ūivota (muökarac), odnosno 64 godine ūivota (ûena) za 0,35%.

Iznos penzije utvrđen u skladu sa stavom 1 ovog člana zadrûava se i poslije navrœenih 66 godina ūivota (muökarac), odnosno 64 godine ūivota (ûena).

### 1) Najviöa penzija

## Član 28

Najviöi iznos starosne penzije utvrđuje se na način propisan u članu 20 ovog zakona, s tim öto lični koeficijent osiguranika moûe iznositi najviöe 4.

### 2) Najniüa penzija

## Član 29

Osiguraniku kome je penzija određena prema članu 20 ovog zakona manja od najniüe penzije, određuje se najniüa penzija.

Najniüa starosna penzija utvrđuje se na način propisan članom 20 ovog zakona s tim öto lični koeficijent osiguranika iznosi 0,5.

Penzija iz stava 2 ovog člana ne moûe iznositi manje od 45 EURA.

Odredba stava 3 ovog člana odnosi se i na prijevremenu penziju i porodičnu penziju.

Iznos iz stava 3 ovog člana usklađuje se na način kako se vröi usklađivanje penzije.

Odredba stava 3 ovog člana ne odnosi se na srazmjerne penzije ostvarene primjenom međunarodnih ugovora.

## 2. INVALIDSKA PENZIJA

### Član 30

Invalidnost postoji kad kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju, koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili medicinskom rehabilitacijom, nastane potpuni gubitak radne sposobnosti.

Invalidnost postoji i kad kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili medicinskom rehabilitacijom, nastane djelimični gubitak radne sposobnosti od 75%.

Invalidnost u smislu st. 1 i 2 ovog člana može nastati zbog povrede na radu, profesionalne bolesti, povrede van rada ili bolesti.

Fond određuje obavezan kontrolni pregled korisnika prava, najkasnije u roku od tri godine od dana utvrđivanja invalidnosti, osim u slučajevima propisanim opotim aktom Fonda iz člana 85 stav 1 ovog zakona.

### Član 31

Osiguranik kod koga nastane potpuni gubitak radne sposobnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona stiče pravo na punu invalidsku penziju.

Osiguranik kod koga nastane djelimični gubitak radne sposobnosti iz člana 30 stav 2 ovog zakona stiče pravo na djelimičnu invalidsku penziju.

### Član 32

Invalid rada, u smislu ovog zakona, je osiguranik koji je na osnovu invalidnosti stekao pravo na invalidsku penziju.

### Član 33

Osiguranik kod koga je utvrđen gubitak radne sposobnosti iz člana 30 stav 2 ovog zakona može biti zaposlen jednu četvrtinu punog radnog vremena.

### Član 34

Povredom na radu, u smislu ovog zakona, smatra se povreda osiguranika koja se dogodi u direktnoj, uzročnoj, prostornoj i vremenskoj povezanosti sa obavljanjem posla po osnovu koga je osiguran, prouzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizičkim ili hemijskim dejstvom, naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma.

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način propisan stavom 1 ovog člana koju osiguranik pretrpi pri obavljanju posla na koji nije raspoređen, ali koji obavlja u interesu poslodavca kod koga je zaposlen.

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način propisan stavom 1 ovog člana koju osiguranik pretrpi na redovnom putu od stana do mjesta rada i obratno, na putu preduzetom radi izvršavanja službenih poslova i na putu preduzetom radi stupanja na rad, kao i u drugim slučajevima utvrđenim zakonom.

Povredom na radu smatra se i oboljenje osiguranika koje je nastalo neposredno ili kao isključiva posljedica nekog nesrećnog slučaja ili više sile za vrijeme obavljanja posla po osnovu koga je osiguran ili u vezi sa njim.

### Član 35

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način predviđen u članu 34 ovog zakona koju osiguranik pretrpi u vezi sa korićenjem prava na zdravstvenu zaštitu.

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način predviđen u članu 34 ovog zakona koju lice pretrpi učestvujući u aktivnostima utvrđenim u čl. 14 i 15 ovog zakona.

### Član 36

Profesionalne bolesti, u smislu ovog zakona, jesu određene bolesti nastale u toku osiguranja, prouzrokovane dužim neposrednim uticajem procesa i uslova rada na radnim mjestima, odnosno poslovima koje je osiguranik obavljao.

Profesionalne bolesti, radna mjesta, odnosno poslove na kojima se te bolesti pojavljuju i uslove pod kojima se smatraju profesionalnim bolestima, u smislu stava 1 ovog člana, utvrđuje organ državne uprave nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, po prethodno pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

### Član 37

Osiguranik kod koga nastane gubitak radne sposobnosti iz člana 30 st. 1 i 2 ovog zakona stiče pravo na invalidsku penziju:

- 1) ako je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom boleću-bez obzira na dužinu staūa osiguranja;
- 2) ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili boleću-pod uslovom da je gubitak radne sposobnosti nastao prije navrœnja godina ūivota propisanih za sticanje prava na starosnu penziju iz člana 17 stav 1 ovog zakona i da je imao navrœn staū osiguranja koji mu pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka.

Osiguranik kod koga je invalidnost prouzrokovana boleću ili povredom van rada nastala prije navrœnja 30 godina ūivota stiče pravo na invalidsku penziju:

- 1) kad je invalidnost nastala do navrœnih 20 godina ūivota-bez obzira na dužinu staūa osiguranja;
- 2) kad je invalidnost nastala od 20. godine do navrœnih 30 godina ūivota-ako do nastanka invalidnosti ima ukupno najmanje godinu dana staūa osiguranja, ako je to za osiguranika povoljnije od uslova iz stava 1 tačka 2 ovog člana.

### Član 38

Radni vijek je broj punih godina u periodu od dana kad je osiguranik navrœio 20 godina ūivota, odnosno 23 godine ūivota, ako je redovnim ökolovanjem stekao viöu stručnu spremu, odnosno 26 godina ūivota, ako je redovnim ökolovanjem stekao visoku stručnu spremu, do dana nastanka invalidnosti.

Osiguraniku koji je poslije navrœnih 20 godina ūivota bio na odsluûenju vojnog roka skraćuje se radni vijek za onoliko vremena koliko je proveo na odsluûenju vojnog roka.

### Član 39

Invalidska penzija u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona koja je prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom boleću određuje se u visini starosne penzije koja bi osiguraniku pripadala za 40 godina penzijskog staūa.

Invalidska penzija u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona koja je prouzrokovana povredom van rada ili boleću određuje se primjenom odredbi čl. 19 do 27 ovog zakona, s tim öto se pri utvrđivanju ličnih bodova dodaju godine penzijskog staūa od dana nastanka invalidnosti, i to:

- 1) osiguraniku mlađem od 55 godina ūivota dodaje se 2/3 penzijskog staūa koji mu nedostaje do navrœnih 55 godina ūivota i 1/2 penzijskog staūa koji nedostaje od 55 godina ūivota do navrœnih 60 godina ūivota;
- 2) osiguraniku koji je navrœio 55 godina ūivota dodaje se 1/2 penzijskog staūa koja nedostaje do navrœnih 60 godina ūivota.

Penzijski staū iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana moûe se dodati najviöe do 40 godina.

Prilikom određivanja visine invalidske penzije u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 1 ovog zakona koja je prouzrokovana povredom van rada ili boleću, osiguraniku koji je navrœio staū osiguranja sa uvećanim trajanjem sniûavaju se starosne granice od 55, odnosno 60 godina ūivota iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana do kojih se, odnosno od kojih se pri utvrđivanju ličnih bodova dodaju godine penzijskog staūa za period koliko se po osnovu navrœnog staūa osiguranja sa uvećanim trajanjem sniûava starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju primjenom člana 18 stav 1 ovog zakona.

Osiguraniku koji ispunjava uslove za sticanje prava na invalidsku penziju u pogledu staūa osiguranja kod koga je invalidnost prouzrokovana djelimično povredom na radu ili profesionalnom boleću, a djelimično boleću ili povredom van rada određuje se jedna invalidska penzija koja se sastoji od srazmjernih djelova određenih po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti, odnosno po osnovu bolesti ili povrede van rada prema njihovom uticaju na ukupnu invalidnost, s tim öto tako obračunata penzija ne moûe iznosititi viöe od penzije određene za 40 godina penzijskog staūa.

Osiguraniku kod koga je invalidnost prouzrokovana djelimično povredom na radu ili profesionalnom boleću, a djelimično povredom van rada ili boleću i koji ispunjava uslove za sticanje prava na invalidsku penziju samo po osnovu invalidnosti prouzrokovane povredom na radu ili profesionalnom boleću invalidska penzija se određuje u procentu sa kojim je na ukupnu invalidnost uticala povreda na radu ili profesionalna bolest.

### Član 40

Invalidska penzija u slučaju invalidnosti iz člana 30 stav 2 ovog zakona određuje se, zavisno od uzroka nastanka invalidnosti, u visini od 75% invalidske penzije iz člana 39 ovog zakona.

### Član 41

Odredbe čl. 28 i 29 ovog zakona shodno se primjenjuju i kod određivanja najviće i najniže pune invalidske penzije.

### **3. PORODIČNA PENZIJA**

#### **Član 42**

Pravo na porodičnu penziju mogu ostvariti članovi porodice:

- 1) umrlog osiguranika koji je navrōio najmanje pet godina staūa osiguranja ili ispunio uslove za starosnu ili invalidsku penziju;
- 2) umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije.

Ako je smrt osiguranika, odnosno lica iz čl. 14 i 15 ovog zakona nastala kao posledica povrede na radu ili profesionalne bolesti, članovi njegove porodice stiču pravo na porodičnu penziju, bez obzira na duūinu staūa osiguranja osiguranika, odnosno tog lica.

#### **Član 43**

Članovima porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava iz člana 42 ovog zakona smatraju se:

- 1) bračni drug;
- 2) djeca (rođena u braku ili van braka ili usvojena i pastorčad koje je osiguranik, odnosno korisnik prava izdrūavao).

Pravo na porodičnu penziju moće ostvariti i razvedeni bračni drug, pod uslovima iz čl. 44 i 45 ovog zakona, ako mu je pravnosnaūnom presudom dosuđeno pravo na izdrūavanje.

#### **Član 43a**

Pod uslovima koji se primjenjuju za bračnog druga pravo na porodičnu penziju moće ostvariti ūivotni partner umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava iz člana 42 ovog zakona, koji je zaključio ūivotno partnerstvo sa osobom istog pola, u skladu sa zakonom kojim se uređuje ūivotno partnerstvo osoba istog pola.

Pod uslovima koji se primjenjuju za lica iz člana 43 stav 1 tačka 2 ovog zakona pravo na porodičnu penziju moće ostvariti dijete partnera iz stava 1 ovog člana kojeg je umrli osiguranik, odnosno korisnik prava izdrūavao.

#### **Član 43b**

Pod uslovima koji se primjenjuju za bračnog druga pravo na porodičnu penziju moće ostvariti i vanbračni drug umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava iz člana 42 ovog zakona, u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi:

- ako je vanbračna zajednica trajala najmanje tri posljednje godine prije smrti osiguranika, odnosno korisnika prava, ili
- ako je trajanje vanbračne zajednice od njenog zasnivanja do smrti osiguranika, odnosno korisnika prava bilo kraće od tri godine, a u toj vanbračnoj zajednici je rođeno zajedničko dijete.

Postojanje vanbračne zajednice utvrđuje se u vanparničnom sudskom postupku.

#### **Član 44**

Udovac, odnosno udovica stiče pravo na porodičnu penziju, ako je:

- 1) do smrti bračnog druga navrōio, odnosno navrōila 52 godine ūivota;
- 2) do smrti bračnog druga ili u roku od jedne godine od dana smrti bračnog druga postao potpuno nesposoban, odnosno nesposobna za rad;
- 3) poslije smrti bračnog druga ostalo jedno dijete ili viće djece koja imaju pravo na porodičnu penziju po tom bračnom drugu, a udovac, odnosno udovica obavlja roditeljsku duūnost prema toj djeci. Udovac, odnosno udovica kod koga, u toku trajanja prava po tom osnovu, nastupi potpuna nesposobnost za rad, zadrūava pravo na porodičnu penziju dok postoji ta nesposobnost.

Udovac, odnosno udovica koji, u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog u skladu sa stavom 1 tač. 2 i 3 ovog člana, navrōi 52 godine ūivota trajno zadrūava pravo na porodičnu penziju.

#### **Član 45**

Pravo na porodičnu penziju ima i udovica kod koje je utvrđena trudnoća, kao i udovica koja je dijete umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava rodila poslije njegove smrti i to pravo joj pripada od dana smrti osiguranika, odnosno korisnika prava.

Ako je dijete mrtvo rođeno ili ako umre prije nego öto navrœi öest mjeseci ûivota, udovici pripada pravo na porodičnu penziju do isteka öest mjeseci poslije poroðaja.

### Član 46

Dijete stiće pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada do navrœenih 19 godina ûivota.

Poslije navrœenih 19 godina ûivota dijete stiće pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada do zavrœetka ökolovanja, ali najkasnije do navrœenih 25 godina ûivota ako studira.

Studiranjem, u smislu stava 2 ovog člana, smatra se pohađanje osnovnih, odnosno master studija.

Ako dijete koje pohađa srednju öoku navrœi 19 godina ûivota prije zavrœetka nastavne godine, pravo na porodičnu penziju mu pripada do dana kada se, u toj kalendarskoj godini, računa trajanje nastavne godine, prema zakonu kojim se uređuje obrazovanje i vaspitanje.

Studentu čije studije traju preko pet godina, koji do dana kada je navrœio 25 godina ûivota nije zavrœio studije, pravo na porodičnu penziju pripada do dana kada se u kalendarskoj godini u kojoj je navrœio 25 godina ûivota računa trajanje studijske godine prema zakonu kojim se uređuje visoko obrazovanje.

Dijete stiće pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada dok traje nesposobnost za samostalan ûivot i rad, nastala do uzrasta do koga se djeci obezbeđuje pravo na porodičnu penziju.

Dijete stiće pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada dok traje nesposobnost za samostalan ûivot i rad, nastala poslije uzrasta do koga se djeci obezbeđuje pravo na porodičnu penziju, a prije smrti osiguranika, odnosno korisnika prava, pod uslovom da ga je osiguranik, odnosno korisnik prava izdrûavao do svoje smrti.

Dijete sa smetnjama u razvoju, u skladu sa propisima o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama, stiće pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada od prestanka zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti.

Djetetu kome je ökolovanje prekinuto zbog bolesti pravo na porodičnu penziju pripada i za vrijeme bolesti do navrœenih godina ûivota iz stava 2 ovog člana, kao i iznad tih godina, ali najviœe za onoliko vremena koliko je zbog bolesti izgubilo od ökolovanja.

### Član 47

Porodična penzija određuje se od starosne ili invalidske penzije koja bi osiguraniku pripadala u času smrti, odnosno od penzije koja je korisniku pripadala u času smrti, u procentu koji se utvrđuje prema broju članova porodice koji imaju pravo na tu penziju, i to:

- za jednog člana 70 %;
- za dva člana 80 %;
- za tri člana 90 %;
- za četiri ili viœe članova 100 %.

Ako pravo na porodičnu penziju imaju bračni drug i razvedeni bračni drug umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava, određuje se jedna porodična penzija u visini koja pripada za jednog člana porodice i dijeli se u jednakim iznosima.

Odredba stava 2 ovog člana primjenjuje se i ako pravo na porodičnu penziju imaju i vanbračni drug u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi, i ûivotni partner u skladu sa zakonom kojim se uređuje ûivotno partnerstvo osoba istog pola, ako je vanbračna zajednica prestala, odnosno ûivotno partnerstvo raskinuto, a pravosnaûnom presudom im je dosuđeno pravo na izdrûavanje.

### Član 48

Kao najmanji osnov za određivanje porodične penzije uzima se starosna penzija umrlog osiguranika određena za penzijski staû od 20 godina.

### Član 49

Djeci bez oba roditelja, pored porodične penzije po jednom roditelju, pripada i porodična penzija po drugom roditelju, i to:

- za jedno dijete 20%,
- za dva djeteta 40%,
- za tri djeteta 60%,
- a za četvoro ili viœe djece 100% starosne ili invalidske penzije iz člana 47 stav 1 ovog zakona.

Penzija iz stava 1 ovog člana određuje se kao jedna penzija, čiji iznos ne može preći iznos najviše starosne penzije za penzijski staû od 40 godina.

### Član 50

Kada je izdrâvanje uslov za sticanje prava na porodičnu penziju, smatra se da je umrli osiguranik, odnosno korisnik prava na penziju izdrâavao člana porodice, ako sopstveni prosječni mjesecni prihod člana porodice u prethodnoj godini ne prelazi iznos najniže penzije iz člana 29 st. 3 i 4 ovog zakona i ako je sa umrlim osiguranikom, odnosno korisnikom do njegove smrti imao isto prebivaliote.

U prihode iz stava 1 ovog člana ne uzimaju se: novčana davanja po osnovu socijalne i dječje zaštite; novčana naknada za pomoć i njegu; novčana naknada za tjelesno oötećenje; primanja po osnovu nagrada; otpremnina zbog odlaska u penziju, kao i primanja po osnovu učeničkog i studentskog standarda.

### Član 51

Kada je ökolovanje uslov za koriöćenje prava na porodičnu penziju, pod istim se ne smatra ökolovanje koje dijete nastavi u ökoli istog ili niüeg ranga od one koju je već zavröilo.

## 4. NOVČANA NAKNADA ZA TJELESNO OÖTEĆENJE

### Član 52

Tjelesno oötećenje postoji kad kod osiguranika nastane gubitak, bitnije oötećenje ili znatnija onesposobljenost pojedinih organa ili djelova tijela, öto oteñava normalnu aktivnost organizma i iziskuje veće napore u ostvarivanju üivotnih potreba, bez obzira na to da li prouzrokuje ili ne prouzrokuje invalidnost.

Osiguranik ili lice iz čl. 14 i 15 ovog zakona kod koga tjelesno oötećenje prouzrokovano povredom na radu ili profesionalnom boleöcu iznosi najmanje 50% stiće pravo na novčanu naknadu.

### Član 53

Listu tjelesnih oötećenja iz člana 52 ovog zakona, kao i procente tih oötećenja propisuje organ drûavne uprave nadleñan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, po prethodno pribavljenom miöljenju organa drûavne uprave nadleñunog za poslove zdravlja.

### Član 54

Tjelesna oötećenja razvrstavaju se prema teñini u öest stepeni, i to:

- 1) prvi stepen 100% tjelesnog oötećenja;
- 2) drugi stepen 90% tjelesnog oötećenja;
- 3) treći stepen 80% tjelesnog oötećenja;
- 4) četvrti stepen 70% tjelesnog oötećenja;
- 5) peti stepen 60% tjelesnog oötećenja;
- 6) öesti stepen 50% tjelesnog oötećenja.

### Član 55

Kad kod osiguranika kod koga je ranije nastalo tjelesno oötećenje prouzrokovano povredom na radu ili profesionalnom boleöcu ispod 50% dođe do pogoröanja tog tjelesnog oötećenja ili nastane nov slučaj tjelesnog oötećenja prouzrokovanih povredom na radu ili profesionalnom boleöcu, tako da ukupno tjelesno oötećenje iznosi 50% ili viöe, osiguranik stiće pravo na novčanu naknadu za tjelesno oötećenje u odgovarajućem procentu prema novom stepenu tjelesnog oötećenja koji se određuje na osnovu novog stanja ukupnog tjelesnog oötećenja.

### Član 56

Osnov za određivanje novčane naknade za tjelesno oötećenje za prvo polugodiöte 2004. godine iznosi 114,61 EUR-a.

Novčana naknada za tjelesno oötećenje određuje se od osnova iz stava 1 ovog člana i iznosi:

- 1) za 100% tjelesnog oötećenja 40% od osnova;
- 2) za 90% tjelesnog oötećenja 36% od osnova;
- 3) za 80% tjelesnog oötećenja 32% od osnova;
- 4) za 70% tjelesnog oötećenja 28% od osnova;
- 5) za 60% tjelesnog oötećenja 24% od osnova;

6) za 50% tjelesnog oötećenja 20% od osnova.

Osnov iz stava 1 ovog člana usklađuje se na način kako se vröi usklađivanje penzije.

## 5. PRAVO NA NAKNADU POGREBNIH TROäKOVA

### Član 57

U slučaju smrti korisnika penzije, licu koje izmiri troökove sahrane pripada naknada pogrebnih troökova.

Naknada pogrebnih troökova pripada u visini tri prosječne penzije u Crnoj Gori isplaćene u mjesecu prije smrti korisnika penzije.

Zahtjev za naknadu pogrebnih troökova podnosi se u roku od 60 dana od dana smrti korisnika penzije.

## V USKLAĐIVANJE

### Član 58

Vrijednost penzije za jedan lični bod usklađuje se od 1. januara tekuće godine, na osnovu statističkih podataka, sa kretanjem potroöačkih cijena i prosječnih zarada zaposlenih na teritoriji Crne Gore u prethodnoj godini u odnosu na godinu koja joj prethodi, i to:

- u procentu koji predstavlja zbir 75% procenta rasta, odnosno pada potroöačkih cijena i 25% procenta rasta, odnosno pada zarada ako je stopa promjene indeksa potroöačkih cijena veća od stope promjene indeksa zarada, ili jednaka toj stopi;
- u procentu koji predstavlja zbir 25% procenta rasta, odnosno pada potroöačkih cijena i 75% procenta rasta, odnosno pada zarada ako je stopa promjene indeksa potroöačkih cijena manja od stope promjene indeksa zarada.

Usklađivanje penzije vröi se u roku i na način iz stava 1 ovog člana.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, ako bi procent koji predstavlja zbir procenta rasta, odnosno pada potroöačkih cijena i procenta rasta, odnosno pada zarada iz stava 1 ovog člana doveo do negativnog usklađivanja, vrijednost penzije za jedan lični bod i penzije se ne usklađuju.

Opöti akt o usklađivanju penzija i vrijednosti penzije za jedan lični bod iz st. 1 i 2 ovog člana donosi Fond.

### Član 59

Novčana naknada za tjelesno oötećenje usklađuje se na način predviđen za usklađivanje penzija.

## VI PENZIJSKI STAé

### Član 60

Penzijski staû, u smislu ovog zakona, na osnovu koga se sti u i ostvaruju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja obuhvata:

- 1) vrijeme koje se računa u staû osiguranja i poseban staû prema odredbama ovog zakona;
- 2) vrijeme koje je, kao staû osiguranja i poseban staû, računato u penzijski staû prema propisima koji su bili na snazi prije početka primjene ovog zakona.

### Član 61

U staû osiguranja, u smislu člana 60 ovog zakona, računa se vrijeme koje je osiguranik proveo na radu po osnovu koga je bio obavezno osiguran i za koje je upla en doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje.

#### 1. Staû osiguranja koji se računa sa efektivnim trajanjem

### Član 62

U staû osiguranja, u smislu člana 60 tačka 1 ovog zakona, računa se vrijeme provedeno na radu, odnosno u osiguranju u efektivnom trajanju.

Zaposlenom koji, shodno propisima o radu, radi sa nepunim radnim vremenom staû osiguranja se računa srazmjerno ostvarenom radnom vremenu.

Staû osiguranja u jednoj kalendarskoj godini može iznositi najvi e 12 mjeseci.

### Član 63

U staû osiguranja računa se vrijeme za koje osiguranik iz člana 10 stav 1 tačka 10 ovog zakona ostvaruje novčanu naknadu prema propisima o radu i zapoöljavanju.

### Član 64

Osiguraniku koji koristi pravo da odsustvuje sa rada po propisima o radu, dok dijete navrœi tri godine ûivota, to vrijeme računa se u staû osiguranja.

Sredstva za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu staûa osiguranja iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se iz budûeta.

### Član 65

U staû osiguranja računa se vrijeme za koje je osiguranik iz člana 11 tačka 2 ovog zakona ostvario ugovorenu naknadu na koju je plaćen doprinos.

Staû osiguranja iz stava 1 ovog člana srazmjerno se utvrđuje na taj način öto se iznos osnovice na koju je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje dijeli sa prosječnom zaradom ostvarenom u Crnoj Gori u prethodnoj kalendarskoj godini.

### Član 66

Licu kome je prestalo obavezno osiguranje u staû osiguranja računa se vrijeme za koje je plaćen doprinos po prestanku obaveznog osiguranja (produûeno osiguranje) i to za vrijeme:

- 1) stručnog usavrœavanja ili specijalizacije;
- 2) privremene nezaposlenosti, ako je za to vrijeme prijavljen Zavodu za zapoöljavanje, pod uslovom da se prijavio u zakonom propisanom roku, do najviœe pet godina za pojedini slučaj prekida osiguranja;
- 3) boravka u inostranstvu kao bračni drug osiguranika, odnosno ûivotni partner osiguranika koji je zaključio ûivotno partnerstvo sa osobom istog pola u skladu sa zakonom kojim se uređuje ûivotno partnerstvo osoba istog pola, odnosno vanbračni drug u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi koji je na sluûbi u inostranstvu kod naœeg poslodavca ili na osnovu meðunarodnog ugovora;
- 4) njege djeteta do 15 godina ûivota ili starijeg, kome je uslijed potpune i trajne nesposobnosti potrebna stalna njega i pomoć, ali najviœe do pet godina za pojedini slučaj prekida osiguranja;
- 5) za koje zaposleni koristi neplaćeno odsustvo po propisima o radu.

Postojanje vanbračne zajednice iz stava 1 tačka 3 ovog člana utvrđuje se u skladu sa članom 43b stav 2 ovog zakona.

Vrijeme produûenog osiguranja uzima se u obzir za sticanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i za određivanje visine penzije, ali najviœe onoliko vremena koliko iznosi staû osiguranja navrœen po osnovu obaveznog osiguranja.

Zahtjev za produûeno osiguranje podnosi se najkasnije u roku od öest mjeseci od dana prestanka obaveznog osiguranja.

### Član 67

Doprinos za produûeno osiguranje plaćaju osiguranici iz člana 66 stav 1 ovog zakona po stopi od 20,5 % na osnovicu koju čini zarada, odnosno osnovica osiguranja ostvarena u poslednjem mjesecu koji prethodi mjesecu prestanka obaveznog osiguranja.

Osnovica iz stava 1 ovog člana ne moûe biti manja od najniûe mjesečne osnovice doprinosa u skladu sa zakonom kojim se uređuju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje.

Način uskladivanja osnovica iz st. 1 i 2 ovog člana, kao i rokove i način plaćanja doprinosa za produûeno osiguranje propisuje Fond.

### Član 68

Pravo na produûeno osiguranje prestaje ako odgovarajući doprinosi nijesu plaćeni u roku od öest mjeseci od dana dospjelosti.

## 2. Staû osiguranja koji se računa sa uvećanim trajanjem

### Član 69

Osiguraniku koji radi na naročito teökim, opasnim i za zdravlje ötetnim radnim mjestima, odnosno poslovima i osiguraniku koji radi na radnim mjestima, odnosno poslovima na kojima posle navrœenja određenih godina ûivota ne

moće uspješno obavljati svoju profesionalnu djelatnost, staū osiguranja u efektivnom trajanju računa se sa uvećanim trajanjem, pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Stepen uvećanja staū osiguranja zavisi od težine, opasnosti i ötetnosti rada, odnosno od prirode posla, a moće iznosića najviše 50%.

### Član 70

Radno mjesto, odnosno posao na kome se staū osiguranja računa sa uvećanim trajanjem zato öto je rad naročito težak, opasan i ötetan za zdravlje je radno mjesto, odnosno posao na kome, i pored toga öto su primijenjene sve opöte i posebne zaötitne mjere utvrđene propisima, postoje znatni ötetni uticaji na zdravstveno stanje i radnu sposobnost osiguranika koji, u toku punog radnog vremena, radi neposredno pored izvora ötetnih uticaja, u neprekidnom procesu rada.

Pod punim radnim vremenom iz stava 1 ovog člana podrazumijeva se i radno vrijeme kraće od 40 sati sedmično određeno za pojedine poslove zbog posebnih uslova rada.

Radno mjesto, odnosno posao na kome se staū osiguranja računa s uvećanim trajanjem zato öto je obavljanje profesionalne djelatnosti ograničeno navrœenjem određenih godina ūivota je radno mjesto, odnosno posao na kome, zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije osiguranika opadaju u toj mjeri da onemogućavaju njeno dalje uspješno obavljanje.

### Član 71

Osiguraniku iz člana 69 stav 1 ovog zakona staū osiguranja računa se sa uvećanim trajanjem, pod uslovom da je na radnim mjestima, odnosno poslovima iz člana 70 ovog zakona efektivno proveo ukupno najmanje 10 godina, odnosno ukupno najmanje pet godina ako je, po osnovu rada na tim radnim mjestima, odnosno poslovima, utvrđena invalidnost.

Staū osiguranja se uvećava samo za vrijeme efektivno provedeno na radu.

Prilikom ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja kumulativno se uzima staū osiguranja sa uvećanim trajanjem ostvaren na radnim mjestima, odnosno poslovima iz člana 70 ovog zakona.

### Član 72

Radna mjesta, odnosno poslove na kojima se staū osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, postupak i način za njihovo utvrđivanje, kao i stepen uvećanja staū osiguranja utvrđuje organ drûavne uprave nadleûan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Radna mjesta, odnosno poslove na kojima se staū osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, postupak i način za njihovo utvrđivanje, kao i stepen uvećanja staū osiguranja u organima drûavne uprave utvrđuje Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), u skladu sa zakonom, po prethodno pribavljenom miöljenju organa drûavne uprave nadleûnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Duûnosti, odnosno poslove na kojima se staū osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, postupak i način za njihovo utvrđivanje, kao i stepen uvećanja staū osiguranja profesionalnim vojnim licima utvrđuje Vlada, u skladu sa zakonom, po prethodno pribavljenom miöljenju organa drûavne uprave nadleûnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Radna mjesta, odnosno poslovi kao i stepen uvećanja staū osiguranja iz st. 1, 2 i 3 ovog člana podlijeûu reviziji, najkasnije po isteku pet godina od dana njihovog utvrđivanja.

### Član 73

Revizijom radnih mjesta, odnosno poslova na kojima se staū osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i stepena uvećanja staū osiguranja, u smislu ovog zakona, smatra se ponovna ocjena postojanja uslova iz člana 70 ovog zakona na osnovu koje se utvrđuje na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima prestaje računanje staū osiguranja s uvećanim trajanjem, odnosno na kojima se mijenja stepen uvećanja staūa, kao i na kojim radnim mjestima, odnosno poslovima se uvodi računanje staūa osiguranja sa uvećanim trajanjem.

Revizija radnih mjesta, odnosno poslova iz stava 1 ovog člana se vröi na način i po postupku po kojima se vröi njihovo utvrđivanje.

### Član 74

Staū osiguranja sa uvećanim trajanjem računa se i osiguranicima koji su na radu, po osnovu koga su bili obavezno osigurani, proveli radeći u smislu člana 62 ovog zakona kao: osiguranici sa tjelesnim öotećenjem od najmanje 70%; vojni invalidi od prve do öeste grupe; civilni invalidi rata od prve do öeste grupe; slijepa lica, lica oboljela od

distrofije ili srodnih mišićnih i neuromišićnih oboljenja, od paraplegije i cerebralne i dječje paralize i multipleks skleroze.

Osiguranicima iz stava 1 ovog člana svakih 12 mjeseci efektivno provedenih na radu po osnovu koga su osigurani računa se, pod uslovima utvrđenim u članu 71 ovog zakona, kao 15 mjeseci staūa osiguranja.

Sredstva za prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvarena po osnovu staūa osiguranja sa uvećanim trajanjem iz st. 1 i 2 ovog člana obezbeđuju se iz budžeta.

### Član 74a

Osiguraniku - ūeni za djecu koju je rodila, uračunava se u poseban staū öest mjeseci po djetetu.

## VII OSTVARIVANJE I KORIĆENJE PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA

### 1. Ostvarivanje prava

#### Član 75

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se od dana podnojenja zahtjeva, a najranije öest mjeseci prije tog dana.

#### Član 76

Penzijski staū, zarade, naknade zarada, odnosno osnovice osiguranja, kao i druge činjenice od uticaja na sticanje i utvrđivanje prava uzimaju se u obzir pri ostvarivanju prava na penziju na osnovu podataka utvrđenih u matičnoj evidenciji.

Činjenice koje se, u skladu sa zakonom, ne utvrđuju u matičnoj evidenciji, a koje su od značaja za ostvarivanje prava, utvrđuju se u postupku rjeđavanja o tim pravima.

Penzijski staū, svojstvo osiguranika, osnov osiguranja, zarade, naknade zarada, odnosno osnovice osiguranja i visina uplaćenog doprinosa ne mogu se utvrđivati na osnovu izjava svjedoka.

#### Član 77

*Briće se. (Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, "Sl. list CG", br. 55/16)*

#### Član 78

Svojstvo osiguranika za lice za koje je podnijeta prijava na osiguranje utvrđuje se uvođenjem u matičnu evidenciju i izdavanjem potvrde o prijemu prijave na osiguranje bez izdavanja pisanog rjeđenja.

Prilikom prijema prijave na osiguranje provjeravaju se podaci sadržani u prijavi i zahtijevaju dokazi na kojima se ti podaci zasnivaju.

Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se i prilikom odjave osiguranja.

Podnositelj prijave dužan je da licu za koje je podnio prijavu na osiguranje, odnosno odjavu osiguranja predava ovjerenu fotokopiju potvrde o prijemu te prijave, odnosno odjave, u roku od osam dana od dana njenog izdavanja.

Ako se na osnovu podnijete prijave na osiguranje utvrđi da nijesu ispunjeni uslovi za priznavanje svojstva osiguranika i za uvođenje u matičnu evidenciju, o tome se izdaje pisano rjeđenje.

#### Član 79

Lice za koje nije podnijeta prijava na osiguranje može da podnese zahtjev za utvrđivanje svojstva osiguranika, ako smatra da ima pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje.

Fond će pokrenuti postupak za utvrđivanje svojstva osiguranika i kada, prilikom kontrole ili na drugi način, utvrdi da prijava na osiguranje nije podnijeta za lice koje ima pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje.

U slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana Fond donosi pisano rjeđenje o utvrđivanju svojstva osiguranika.

Obveznik podnojenja prijave dužan je da, na osnovu rjeđenja iz stava 3 ovog člana kojim je utvrđeno svojstvo osiguranika, podnese prijavu na osiguranje.

Odredbe st. 1 do 4 ovog člana primjenjuju se u slučaju kad obveznik podnojenja odjave osiguranja nije podnio odjavu osiguranja.

#### Član 80

Licu kome svojstvo osiguranika nije utvrđeno u rokovima određenim za podnojenje prijave na osiguranje to svojstvo može se utvrditi najranije od 1. januara 1965. godine, na način utvrđen ovim zakonom.

## Član 81

Pravo na starosnu penziju ostvaruje se poslije prestanka osiguranja, s tim öto se zahtjev za ostvarivanje prava moûe podnijeti i prije prestanka osiguranja, uz pruûanje odgovarajućih dokaza o izvjesnosti njegovog prestanka.

## Član 82

Postupak za ostvarivanje prava na starosnu penziju pokreće se na zahtjev osiguranika.

Postupak za ostvarivanje prava na porodičnu penziju pokreće se na zahtjev člana porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava.

Postupak za ostvarivanje prava po osnovu invalidnosti pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno poslodavca kod kojeg je osiguranik zaposlen, kao i na predlog izabranog doktora primarne zdravstvene zaotite.

Postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oötećenje pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno korisnika prava, na osnovu medicinske dokumentacije.

Postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oötećenje pokreće se i po sluûbenoj duûnosti, na osnovu miöljenja organa vjeötačenja datog prilikom vjeötačenja o invalidnosti, u skladu sa opötim aktom Fonda.

Uz zahtjev, odnosno predlog iz st. 3 i 4 ovog člana podnosi se medicinska dokumentacija.

Obim i sadrûinu medicinske dokumentacije iz stava 6 ovog člana propisuje organ drûavne uprave nadleûan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, po prethodno pribavljenom miöljenju organa drûavne uprave nadleûnog za poslove zdravlja.

## Član 83

Postupak za utvrđivanje penzijskog staûa pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno korisnika prava, kao i člana porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava.

## Član 84

Osiguranik koji je sam obveznik uplate doprinosa ostvaruje prava po osnovu staûa osiguranja za koji nije blagovremeno izvröio uplatu doprinosa najranije od dana uplate.

## Član 85

Kada je za rjeöavanje o pravu iz penzijskog i invalidskog osiguranja potrebno utvrđivanje postojanja invalidnosti, tjelesnog oötećenja, uzroka invalidnosti i tjelesnog oötećenja, Fond utvrđuje te činjenice na osnovu nalaza, ocjene i miöljenja organa vjeötačenja, čije se obrazovanje i naçin rada uređuje opötim aktom Fonda.

Na opöti akt iz stava 1 ovog člana saglasnost daje organ drûavne uprave nadleûan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Nalaz, ocjena i miöljenje iz stava 1 ovog člana podlijeûu prethodnoj kontroli koju vröi organ utvrđen opötim aktom Fonda.

Organ vjeötačenja iz stava 1 ovog člana obavezan je da postupi po uputstvima datim u postupku prethodne kontrole.

## Član 86

Kao dan nastanka invalidnosti, nesposobnosti člana porodice odnosno tjelesnog oötećenja uzima se dan kada je, na osnovu pregleda, dat nalaz, ocjena i miöljenje organa vjeötačenja, odnosno neki raniji dan za koji postoji odgovarajuća medicinska dokumentacija.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, nesposobnost za samostalan ūivot i rad moûe se utvrditi i prije datuma za koji postoji medicinska dokumentacija u slučajevima urođenih stanja, kao i oboljenja koja nastaju u ranom djetinjstvu.

## Član 87

Nalazom, ocjenom i miöljenjem iz čl. 85 i 91a ovog zakona kojim se utvrđuje invalidnost iz člana 30 ovog zakona određuje se da se kontrolni pregled mora obaviti najkasnije u roku od tri godine od dana utvrđene invalidnosti, osim u slučajevima predviđenim opötim aktom iz člana 85 stav 1 ovog zakona.

Mjesečni iznosi invalidske penzije, odnosno novčane naknade za tjelesno oötećenje ne isplaûuju se korisniku koji se, bez opravdanih razloga, u određenom roku ne odazove na kontrolni pregled radi ponovnog utvrđivanja stanja invalidnosti, odnosno stepena tjelesnog oötećenja za sve vrijeme dok se ne odazove pozivu.

Mjesečni iznosi obustavljeni u skladu sa stavom 2 ovog člana isplaûuju se naknadno korisniku koji se odazove pozivu u roku od 30 dana od dana određenog za pregled, ako se na kontrolnom pregledu utvrdi da postoji invalidnost, odnosno tjelesno oötećenje na osnovu kojih je ostvareno pravo.

Korisniku koji se ne odazove pozivu iz stava 3 ovog člana, obustavljeni mjesecni iznosi primanja ne isplaćuju se, a isplata primanja uspostavlja se od prvog dana narednog mjeseca poslije odazivanja poziva, ako se na kontrolnom pregledu utvrđi da postoji invalidnost, odnosno tjelesno oötećenje na osnovu kojih je ostvareno pravo.

### Član 88

Promjene u stanju invalidnosti koje su od uticaja na pravo na invalidsku penziju, priznatu pravnosnaûnim rjeöenjem, utvrđuju se u postupku pokrenutom na zahtjev osiguranika, odnosno po sluûbenoj duûnosti.

### Član 89

Rjeöenje donijeto u postupku ostvarivanja prava na invalidsku penziju dostavlja se i poslodavcu kod koga je osiguranik zaposlen.

### Član 90

Protiv prvostepenog rjeöenja moûe se izjaviti ûalba organu drûavne uprave nadleûnom za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, u roku od 15 dana od dana prijema rjeöenja.

ûalba ne odlaûe izvröenje rjeöenja, osim ako se njom pobija rjeöenje kojim je utvrđena invalidnost.

### Član 91

Prvostepeno rjeöenje podlijeûe reviziji koju vröi organ drûavne uprave nadleûan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

U postupku revizije vröi se obavezna revizija nalaza, ocjene i miöljenja organa vjeötačenja iz člana 85 stav 1 ovog zakona.

Revizija ne odlaûe izvröenje rjeöenja.

Ako je protiv rjeöenja prvostepenog organa izjavljena ûalba, o reviziji i ûalbi rjeöava se istim rjeöenjem.

### Član 91a

U postupku po ûalbi, odnosno reviziji činjenice iz člana 85 stav 1 ovog zakona utvrđuju se na osnovu nalaza, ocjene i miöljenja organa vjeötačenja, čije se obrazovanje i naËin rada uređuje opötim aktom organa drûavne uprave nadleûnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

### Član 92

U vröenju revizije na prvostepeno rjeöenje moûe se dati saglasnost ili se prvostepeno rjeöenje moûe izmijeniti, poniötiti ili ukiniti.

### Član 93

Ako protiv prvostepenog rjeöenja nije izjavljena ûalba, a revizija ne bude izvröena u roku od tri mjeseca od dana isteka roka za ûalbu, smatra se da je revizija izvröena i data saglasnost na to rjeöenje.

### Član 93a

*Briöe se. (Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, "Sl. list CG", br. 55/16)*

### Član 94

Protiv rjeöenja donijetog po ûalbi, odnosno u vröenju revizije o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja i o podacima utvrđenim u matičnoj evidenciji moûe se pokrenuti upravni spor kod nadleûnog suda.

## 2. Koriöćenje prava

### Član 95

Starosna i porodiËna penzija isplaËuju se od dana ispunjenja uslova, ali najranije od prvog narednog dana od dana prestanka osiguranja, ako je zahtjev podnijet u roku od öest mjeseci od dana ispunjenja uslova propisanih za sticanje prava.

Ako je zahtjev za starosnu, odnosno porodiËnu penziju podnijet po isteku roka od öest mjeseci iz stava 1 ovog člana, starosna, odnosno porodiËna penzija se isplaËuju od dana podnoëenja zahtjeva i za öest mjeseci unazad, ali najranije od prvog narednog dana od dana prestanka osiguranja.

### Član 96

Osiguraniku koji pravo na invalidsku penziju ostvaruje u postupku pokrenutom u toku trajanja osiguranja, invalidska penzija isplaćuje se od dana pravosnaûnosti rjeôenja o invalidnosti, odnosno od dana nastanka invalidnosti, ako je za to osiguraniku povoljnije.

Kada se pravo na invalidsku penziju ostvaruje poslije prestanka osiguranja, a invalidnost je postojala prije podnoëenja zahtjeva, invalidska penzija isplaćuje se od dana nastanka invalidnosti, ali najviôe za œest mjeseci unazad od dana podnoëenja zahtjeva.

Invalidska penzija iz st. 1 i 2 ovog člana isplaćuje se najranije od prvog narednog dana od dana prestanka osiguranja, odnosno od dana kada je korisnik invalidske penzije iz člana 30 stav 2 ovog zakona počeo da radi sa radnim vremenom određenim u članu 33 ovog zakona.

### Član 97

Novčana naknada za tjelesno oötećenje isplaćuje se od dana nastanka tjelesnog oötećenja, ali najviôe œest mjeseci unazad od dana podnoëenja zahtjeva, odnosno od dana pokretanja postupka po sluûbenoj duûnosti.

### Član 98

Osiguranik, odnosno korisnik prava na novčanu naknadu za tjelesno oötećenje, koji po posebnim propisima stekne pravo na novčanu naknadu po osnovu istog tjelesnog oötećenja, moûe po sopstvenom izboru da koristi samo jedno od tih prava, ako posebnim propisima nije drukcije određeno.

### Član 99

Ako u stanju invalidnosti, odnosno stepenu tjelesnog oötećenja nastupe promjene koje su od uticaja na utvrđena prava, ta prava prestaju, mijenjaju se ili stiû nova prava, i to:

- 1) ako je promjena utvrđena na zahtjev osiguranika - od prvog dana narednog mjeseca po podnoëenju zahtjeva;
- 2) ako je promjena utvrđena na zahtjev osiguranika nastala posle podnijetog zahtjeva - od prvog dana narednog mjeseca posle nastale promjene;
- 3) ako je promjena utvrđena po sluûbenoj duûnosti - od prvog dana narednog mjeseca po donoënju prvostepenog rjeôenja o određivanju prava po osnovu utvrđene promjene.

### Član 100

Penzije i novčane naknade za tjelesno oötećenje se utvrđuju u mjesecnom iznosu i isplaćuju unazad.

Fond je duûan da korisniku isplaćuje penziju, odnosno novčanu naknadu za tjelesno oötećenje u mjestu njegovog boravka u Crnoj Gori.

Isplata penzija i novčanih naknada za tjelesno oötećenje u inostranstvu vrôi se pod uslovima predviđenim međunarodnim ugovorom, odnosno pod uslovom reciprociteta.

Naknada pogrebnih troökova isplaćuje se u inostranstvu ako je to propisano međunarodnim ugovorom, odnosno pod uslovima reciprociteta.

### Član 100a

Mjesечni iznosi penzije i novčane naknade za tjelesno oötećenje koji nijesu mogli biti isplaćeni jer korisnik nije: dostavio potvrdu o ûivotu, potvrdu o ökolovanju, prijavio promjenu adresu ili dostavio drugi dokaz neophodan za isplatu, naknadno će se isplatiti najviôe za 12 mjeseci unazad raûunajući od dana kada, po dostavljanju potrebnih dokaza za isplatu penzije i novčane naknade, korisnik podnese zahtjev za isplatu.

### Član 101

Briœ se. (Odluka Ustavnog suda Crne Gore U-I br. 27/12, od 24. jula 2015. godine, "Sl. list CG", br. 44/15)

### Član 102

Korisnik penzije, odnosno novčane naknade za tjelesno oötećenje moûe ovlastiti drugo lice da u njegovo ime prima penziju, odnosno novčanu naknadu za tjelesno oötećenje.

Ovlaöcenje iz stava 1 ovog člana vaûi najduûe 12 mjeseci nakon čega se moûe obnoviti.

### Član 103

Korisniku djelimiËne invalidske penzije prestaje pravo na djelimiËnu invalidsku penziju kada ostvari pravo na starosnu ili na punu invalidsku penziju.

### Član 104

Porodična penzija isplaćuje se kao jedna penzija i kada je određena za više korisnika, ako korisnici ne zahtijevaju da im se penzija isplaćuje odvojeno.

### Član 105

Ako porodičnu penziju koriste dva ili više članova porodice, pa nekom od njih prestane pravo na penziju, ostalim članovima koji imaju pravo na porodičnu penziju ponovo se određuje visina penzije. Tako određena visina penzije pripada od dana kada je korisniku prestalo pravo na penziju.

Ako se isplata porodične penzije obustavi ili ako pravo koje pripada pojedinom članu porodice miruje, porodična penzija se ponovo ne određuje.

Ako se korisniku porodične penzije, zbog zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti ili korištenja starosne ili invalidske penzije, ne isplaćuje porodična penzija koja mu pripada, ostalim članovima porodice isplaćuje se za to vrijeme porodična penzija u visini koja se određuje kao da korisnik penzije nije imao pravo na porodičnu penziju.

### Član 106

Član porodice nema pravo na porodičnu penziju, ako je pravnosnačnom presudom osuđen za krivično djelo čija posledica je smrt lica od koga se izvodi pravo na porodičnu penziju.

Licu iz stava 1 ovog člana ostvareno pravo prestaje danom pravosnačnosti presude.

### Član 107

Pravo na porodičnu penziju prestaje članu porodice koji uslijed nastale promjene više ne ispunjava uslove za sticanje i korištenje tog prava.

### Član 108

*Briće se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, "Sl. list CG", br. 78/10)*

### Član 109

Ako osiguranik, odnosno korisnik penzije stekne pravo na dvije ili više penzija, može koristiti samo jednu od tih penzija po sopstvenom izboru.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, djeca čija su oba roditelja umrla mogu koristiti pravo na porodičnu penziju po osnovu oba roditelja, do visine utvrđene zakonom.

### Član 110

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja prestaju kada, u toku njihovog korištenja, prestanu da postoje uslovi za sticanje i ostvarivanje tih prava.

### Član 111

Korisnik prava dužan je, u roku od 15 dana od dana nastale promjene, da prijavi svaku promjenu koja je od uticaja na pravo ili obim korištenja tog prava.

### Član 112

Korisnik starosne penzije koji se zaposli, odnosno obavlja samostalnu djelatnost ima pravo, po prestanku tog zaposlenja, odnosno obavljanja te djelatnosti, na ponovno određivanje penzije, ako je bio u osiguranju po ovom zakonu najmanje godinu dana.

Odredba stava 1 ovog člana odnosi se i na korisnika prijevremene starosne penzije koji, nakon prestanka ponovnog zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti, ostvaruje pravo na starosnu ili prijevremenu starosnu penziju.

Ponovno određivanje penzije iz stava 1 ovog člana vrati se primjenom odredaba čl. 19 do 29 ovog zakona, s tim što se lični koeficijent računa na osnovu zarada, naknada zarada, odnosno osnovica osiguranja iz perioda osiguranja za koji je utvrđen lični koeficijent već ostvarene penzije i iz ukupnog perioda osiguranja nakon ostvarivanja prava na penziju, izuzev iz godine u kojoj se ponovo određuje penzija.

Korisniku porodične penzije koji se zaposli ili obavlja samostalnu djelatnost na teritoriji Crne Gore ili u inostranstvu obustavlja se isplata penzije.

Odredba stava 3 ovog člana ne odnosi se na korisnike porodične penzije iz člana 46 st. 1 do 5 ovog zakona i na korisnika porodične penzije koji obavlja poslove iz člana 11 tačka 2 ovog zakona.

## Član 112a

Odredbe ovog zakona o ostvarivanju i korićenju prava na starosnu penziju shodno se primjenjuju i na ostvarivanje i korićenje prava na prijevremenu starosnu penziju, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno.

## VIII FOND

### Član 113

Fond je organizacija koja vrši javna ovlašćenja prilikom rješavanja o pravima i obavezama iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Fond ima svojstvo pravnog lica sa pravima, obavezama i odgovornostima utvrđenim ovim zakonom i Statutom Fonda.

Fond za svoj rad odgovara Vladi.

### Član 114

Fond ima Statut kojim se uređuje:

- 1) organizacija Fonda;
- 2) prava, obaveze i odgovornost organa upravljanja;
- 3) druga pitanja od značaja za rad Fonda.

Statut donosi Upravni odbor Fonda.

Saglasnost na Statut daje Vlada.

Statut se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

### Član 115

Rad Fonda je javan.

Fond najmanje jednom godišnje, podnosi Vladi izvještaj o svom radu koji sadrži prikaz izvršavanja zakona i drugih propisa, podatke o realizaciji ciljeva iz programa rada Fonda, ocjenu stanja i mjera koje su preuzete za unaprjeđenje stanja i finansijski izvještaj.

### Član 116

Fond obavlja sledeće poslove:

- 1) obezbeđuje efikasno, racionalno i zakonito ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i pruža stručnu pomoć pri ostvarivanju prava;
- 2) donosi godišnji program rada koji sadrži podatke o ciljevima, indikatorima uspješnosti, aktivnostima koje su potrebne za realizaciju ciljeva i licima odgovornim za realizaciju i finansijski plan;
- 3) vodi evidenciju o osiguranicima i korisnicima, u skladu sa ovim zakonom i Statutom;
- 4) vodi evidenciju o zaradama, odnosno osnovicama osiguranja na koje su uplaćeni doprinosi, o visini uplaćenog doprinosa za osiguranika, kao i o isplaćenim penzijama;
- 5) Brije se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu, "Sl. list CG", br. 12/07)
- 6) dostavlja organu državne uprave nadležnom za poslove javnih prihoda (u daljem tekstu: poreski organ) mjesечne izvještaje o uplaćenim doprinosima;
- 7) obezbeđuje sprovođenje međunarodnih ugovora o penzijskom i invalidskom osiguranju;
- 8) preduzima mјere za redovnu naplatu prihoda Fonda;
- 9) organizuje poslove za sprovođenje penzijskog i invalidskog osiguranja i u tu svrhu obezbeđuje informatičke tehnologije;
- 10) donosi opće akte u skladu sa ovim zakonom i Statutom;
- 11) obavlja druge poslove u vezi sa sprovođenjem i ostvarivanjem prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u skladu sa ovim zakonom i Statutom.

### Član 117

Organji Fonda su: Upravni odbor i direktor.

Fondom upravlja Upravni odbor, u skladu sa zakonom, Statutom i drugim općim aktima Fonda.

Upravni odbor Fonda ima predsjednika i ostala članova koje imenuje i razređava Vlada, i to:

- 1) jednog člana na predlog reprezentativne sindikalne organizacije;

- 2) jednog člana na predlog reprezentativnog udruženja poslodavaca;
- 3) jednog člana na predlog Saveza udruženja penzionera Crne Gore;
- 4) četiri člana na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Ako je u Upravnem odboru predviđen manji broj predstavnika reprezentativnih sindikata u odnosu na broj reprezentativnih sindikata na odgovarajućem nivou, primjenjuje se princip rotacije, u skladu sa njihovim posebnim sporazumom.

Ako ima više reprezentativnih udruženja poslodavaca, člana Upravnog odbora iz stava 3 tačka 2 ovog člana predlaže reprezentativno udruženje poslodavaca koje ima veći procenat zaposlenih u privredi Crne Gore.

### **Član 118**

Predsjednik i članovi Upravnog odbora Fonda imenuju se na vrijeme od četiri godine.

### **Član 119**

Lica koja se imenuju u Upravni odbor moraju biti lica sa stručnim znanjem i iskustvom iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, finansija, investicija ili osiguranja.

Najmanje četiri od ukupnog broja članova Upravnog odbora mora imati najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima iz stava 1 ovog člana.

Član Upravnog odbora ne može biti:

- 1) lice koje je osuđivano za krivična djela koja ga čine nedostojnim za obavljanje te funkcije, kao i odgovorno lice u privrednom društvu nad kojim je pokrenut stečajni postupak;
- 2) lice koje je izgubilo pravo da obavlja funkciju člana organa finansijske institucije po domaćem ili inostranom zakonodavstvu;
- 3) lice koje pruža usluge i prodaje proizvode Fondu, kao i lice čije bi djelovanje moglo da dovede do sukoba interesa;
- 4) direktor Fonda.

Član Upravnog odbora razrješava se u slučaju:

- 1) nastanka okolnosti iz stava 3 ovog člana;
- 2) gubitka poslovne sposobnosti;
- 3) neopravданog izostanka sa najmanje tri sjednice Upravnog odbora.

Član Upravnog odbora ne može primati poklone ili koristiti druge pogodnosti po osnovu obavljanja ove funkcije. Ova zabrana se odnosi i na članove njegove uče porodice.

### **Član 120**

Upravi odbor Fonda:

- 1) donosi Statut i opće akte u skladu sa ovim zakonom;
- 2) imenuje i razrješava direktora Fonda;
- 3) donosi godišnji program rada Fonda;
- 4) donosi finansijski plan;
- 5) podnosi izvještaj o radu i finansijski izvještaj;
- 6) odlučuje o poslovanju Fonda;
- 7) donosi akte o usklađivanju penzija i vrijednosti penzije za jedan lični bod, u skladu sa ovim zakonom; i
- 8) odlučuje o drugim pitanjima i obavlja druge poslove u skladu sa zakonom i Statutom.

### **Član 121**

Odlučivanje i način rada, kao i druga pitanja od značaja za rad Upravnog odbora Fonda uređuju se Statutom Fonda.

### **Član 122**

Direktor Fonda:

- 1) organizuje rad i poslovanje Fonda;
- 2) predstavlja i zastupa Fond i odgovoran je za zakonitost i kvalitet rada;
- 3) predlaže Statut, program rada i finansijski plan;

- 4) predlaue izvjeotaj o radu i finansijski izvjeotaj;
- 5) predlaue i druge odluke Upravnog odboru;
- 6) izvröava odluke Upravnog odbora;
- 7) utvrđuje unutraönju organizaciju i sistematizaciju radnih mesta u Fondu;
- 8) upravlja ljudskim i finansijskim resursima;
- 9) stara se o obezbjedivanju javnosti rada Fonda;
- 10) rukovodi radom stručne sluûbe Fonda; i
- 11) vröi druge poslove u skladu sa zakonom i Statutom.

### **Član 122a**

Za direktora Fonda moûe biti imenovano lice koje ima VII nivo kvalifikacije obrazovanja i najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima rukovodenja ili devet godina radnog iskustva na drugim poslovima.

Nakon sprovedenog postupka javnog konkursa za direktora Fonda, u skladu sa propisima o drûavnim sluûbenicima i namjeötenicima, lista za izbor kandidata dostavlja se Upravnom odboru radi imenovanja.

Direktora Fonda imenuje Upravni odbor, na pet godina, na osnovu javnog konkursa.

### **Član 123**

Radi obavljanja stručnih, administrativnih, pravnih, ekonomskih i drugih poslova Fond ima jedinstvenu stručnu sluûbu.

Stručna sluûba Fonda organizuje se na naËin koji obezbeđuje efikasno obavljanje djelatnosti Fonda i ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Na prava, obaveze i odgovornost zaposlenih u Fondu primjenjuju se propisi o drûavnim sluûbenicima i namjeötenicima.

### **Član 124**

Nadzor nad zakonitoöcu i cjelishodnoöcu rada Fonda vröi organ drûavne uprave nadleûan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, u skladu sa zakonom.

## **IX MATIËNA EVIDENCIJA**

### **Član 125**

Fond vodi matičnu evidenciju o osiguranicima, obveznicima plaËanja doprinosa i korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, matičnu evodenciju za zaposlene u organu drûavne uprave nadleûnom za poslove policije i Agenciji za nacionalnu bezbjednost vode ti organi na naËin utvrđen ovim zakonom.

Fond vröi kontrolu voðenja evidencije iz stava 2 ovog člana.

### **Član 126**

MatiËna evidencija se vodi prema jedinstvenim metodoloökim principima.

Podaci se unose u matičnu evidenciju prema jedinstvenom kodeksu öifara.

Podaci se unose u matičnu evidenciju na osnovu prijava podnesenih na propisanim obrascima koji se mogu dostavljati i putem sredstava za elektronsku obradu podataka.

U sluËaju kada su prijave dostavljene putem sredstava za elektronsku obradu podataka podnositelj prijave je duûan da, na zahtjev Fonda, te prijave podnese na propisanim obrascima.

Akte, odnosno obrasce iz st. 1 do 3 ovog člana propisuje organ drûavne uprave nadleûan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

### **Član 127**

MatiËna evidencija ustrojava se unoëenjem podataka o osiguraniku na osnovu prijave na osiguranje.

### **Član 128**

U matičnu evidenciju unose se podaci o:

- 1) osiguranicima;
- 2) korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja;

3) obveznicima plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

### Član 129

U matičnu evidenciju unose se sledeći podaci o osiguranicima:

- 1) prezime i ime;
- 2) jedinstveni matični broj građana i poreski identifikacioni broj;
- 3) pol;
- 4) dan, mjesec i godina rođenja;
- 5) zanimanje;
- 6) ökolska spremna;
- 7) osnov osiguranja;
- 8) datum sticanja i prestanka svojstva osiguranika;
- 9) staû osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja koje sluûe za određivanje visine penzije;
- 10) broj mjeseci, odnosno dana provedenih na radu i broju mjeseci, odnosno dana za koje su isplaćene naknade;
- 11) visina uplaćenog doprinosa;
- 12) da li je osiguranik korisnik penzije;
- 13) obvezniku plaćanja doprinosa;
- 14) penzijskom staûu po vrstama;
- 15) osiguranicima s tjelesnim oötećenjem od najmanje 70%, vojnim invalidima od prve do öeste grupe, civilnim invalidima rata od prve do öeste grupe, slijepim licima i licima oboljelim od distrofije ili srodnih miöičnih i neuromiöičnih oboljenja, paraplegije, cerebralne i dječije paralize i multipleks skleroze.

Za osiguranike koji rade na radnim mjestima, odnosno poslovima na kojima se staû osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, u matičnoj evidenciji evidentiraju se podaci o staûu osiguranja, odnosno o vremenu provedenom na tim radnim mjestima, odnosno poslovima i stepenu uvećanja staûa.

Osiguranicima koji nemaju jedinstveni matični broj građana Fond određuje lični broj.

### Član 130

U matičnu evidenciju, pored podataka iz člana 129 stav 1 tač. 1 do 4 ovog zakona, unose se i sljedeći podaci o korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, i to o:

- 1) vrsti penzije;
- 2) pravnom osnovu za utvrđivanje penzije;
- 3) datumu sticanja prava na penziju i datumu početka isplate, obustave i ponovne isplate penzije, kao i o pravnom osnovu za obustavu, odnosno ponovnu isplatu penzije;
- 4) invalidnosti, uzroku invalidnosti i dijagnozi;
- 5) ličnim bodovima i ličnom koeficijentu;
- 6) iznosu penzije na dan ostvarivanja prava.

U matičnu evidenciju unose se i podaci o srodstvu korisnika porodične penzije sa umrlim osiguranikom, odnosno korisnikom penzije po osnovu koga je ostvareno pravo na porodičnu penziju.

### Član 131

Obveznici podnojenja prijava podataka za matičnu evidenciju su:

- 1) poslodavac:
  - prijave podataka o obvezniku plaćanja doprinosa koje obuhvataju prijave početka i prijave prestanka poslovanja;
  - prijave na osiguranje i odjave osiguranja za osiguranike iz člana 10 stav 1 tač. 1 do 6 i tač. 8 i 9 i člana 11 tačka 2 ovog zakona;
  - prijave podataka za utvrđivanje staûa osiguranja, zarade i naknade zarade koje sluûe za utvrđivanje godiönjeg ličnog koeficijenta i visine uplaćenog doprinosa za osiguranike iz člana 10 stav 1 tač. 1 do 6 i tač. 8 i 9 ovog zakona;
  - prijave promjene podataka iz al. 1 do 3 ove tačke;

2) osiguranik koji je sam obveznik plaćanja doprinosa:

- prijave na osiguranje i odjave osiguranja, kao i prijave promjene tih podataka za osiguranike iz člana 10 stav 1 tačka 7, člana 11 tačka 1 i člana 66 ovog zakona;

- prijave podataka za utvrđivanje staūa osiguranja, osnovice osiguranja koje sluue za utvrđivanje godiönjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa za osiguranike iz člana 10 stav 1 tačka 7 ovog zakona, kao i prijave promjene tih podataka;

3) vjerska zajednica za osiguranika iz člana 11 tačka 3 ovog zakona - prijave na osiguranje i odjave osiguranja, kao i prijave promjena tih podataka;

4) organ drûavne uprave nadleûan za poslove poljoprivrede, öumarstva i vodoprivrede za osiguranike iz člana 12 ovog zakona - prijave na osiguranje i odjave osiguranja, kao i prijave promjena tih podataka;

5) Poreski organ - prijave podataka za utvrđivanje staūa osiguranja, osnovice osiguranja koje sluue za utvrđivanje godiönjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa za lica iz člana 11 tačka 1 - 3 i člana 12 ovog zakona, kao i prijave promjene tih podataka;

6) Zavod za zapoöljavanje:

- prijave na osiguranje i odjave osiguranja za osiguranike iz člana 10 stav 1 tačka 10 ovog zakona, kao i prijave promjene tih podataka;

- prijave podataka za utvrđivanje staūa osiguranja, naknade zarade i visini uplaćenog doprinosa za lica iz alineje 1 ove tačke, kao i prijave promjene tih podataka;

7) Fond - unosi u matičnu evidenciju podatke o utvrđenom penzijskom staūu, zaradi, naknadama zarade, osnovicama osiguranja koje sluue za utvrđivanje godiönjeg ličnog koeficijenta za osiguranike iz člana 66 ovog zakona i visine uplaćenog doprinosa;

8) nadleûni matičar - prijave o smrti korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

## Član 132

U prijave podataka za matičnu evidenciju podaci se unose samo na osnovu javnih isprava i evidencija propisanih zakonom.

## Član 133

Za tačnost podataka unesenih u prijave podataka za matičnu evidenciju odgovoran je podnositelj prijave.

Fond je duûan da provjerava tačnost podataka unesenih u prijave podataka za matičnu evidenciju, da zahtijeva dokaze i vröi uvid u evidencije i dokumentaciju na kojima se zasnivaju podaci uneseni u prijave.

Podnositelj prijave je duûan da osiguraniku, korisniku prava i Fondu daje tačna obavještenja, odnosno podatke od značaja za utvrđivanje činjenica vaûnih za sticanje i ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i da Fondu pruûi dokaze i omogući uvid u evidenciju i dokumentaciju.

## Član 134

Prijave podataka za matičnu evidenciju podnose se Fondu, odnosno njegovoj organizacionoj jedinici, i to za:

1) osiguranike zaposlene iz člana 10 stav 1 tač. 1 do 6 i tač. 8 i 9 ovog zakona - prema sjediötu poslodavca, odnosno njegove organizacione jedinice (filijala, ekspozitura, ispostava, poslovnica, predstavniovtvo, zastupniotvo i druge poslovne i radne jedinice);

2) osiguranike zaposlene iz člana 10 stav 1 tačka 7 ovog zakona - prema mjestu u kome su bili osigurani, odnosno imali prebivaliote prije odlaska u inostranstvo;

3) osiguranike iz člana 10 stav 1 tačka 10 ovog zakona - prema sjediötu organizacione jedinice Zavoda za zapoöljavanje;

4) osiguranike samostalnih djelatnosti iz člana 11 tačka 1 ovog zakona - prema mjestu u kome je osiguranik registrovao obavljanje djelatnosti po osnovu koje je osiguran;

5) osiguranike samostalnih djelatnosti iz člana 11 tač. 2 i 3 ovog zakona - prema prebivaliötu, odnosno boraviötu osiguranika;

6) osiguranike poljoprivrednike iz člana 12 ovog zakona - prema sjediötu organizacione jedinice poreskog organa.

## Član 135

Svojstvo osiguranika, staû osiguranja, zarade, naknade zarada, odnosno osnovice osiguranja koje se uzimaju za utvrđivanje visine prava utvrđuje Fond, na osnovu prijava podataka iz člana 131 ovog zakona, unoënjem podataka u matičnu evidenciju.

Podaci iz člana 129 stav 2 ovog zakona utvrđuju se unoënjem u matičnu evidenciju po ispunjenju uslova iz člana 71 ovog zakona.

### Član 136

Podaci o penzijskom staûu koji je osiguranik navrëo do 31. decembra 1969. godine i o posebnom staûu navrënom poslije tog dana, kao i podaci o promjenama tih podataka unose se u matičnu evidenciju o osiguranicima na osnovu prijave podataka o penzijskom staûu.

### Član 137

Ako Fond, prilikom provjere podataka iz člana 133 ovog zakona, utvrdi da prijava o staûu osiguranja, zaradama, naknadama zarada, odnosno osnovicama osiguranja koje se uzimaju za utvrđivanje visine prava, kao i podaci o visini uplaćenih doprinosa nijesu pravilno popunjeni ili da podaci nijesu uneseni u skladu s propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju naloûice podnosiocu prijave da ih ispravi u roku koji ne moûe biti duûi od 30 dana.

### Član 138

Fond je duûan da osiguraniku, na njegov zahtjev, izda uvjerenje o podacima unesenim u matičnu evidenciju o osiguranicima.

Uvjerenje iz stava 1 ovog člana ima karakter javne isprave.

Osiguranik ima pravo da zahtijeva da Fond doneše rjeënje o podacima o osiguranju, penzijskom staûu, zaradama, naknadama zarade, odnosno osnovicama osiguranja i visini uplaćenih doprinosa unijetim u matičnu evidenciju.

Fond je duûan da rjeënje iz stava 3 ovog člana doneše u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva.

### Član 139

Podaci uneseni u matičnu evidenciju, na način utvrđen ovim zakonom, mogu se naknadno mijenjati u sljedećim slučajevima:

- 1) ako nadleûni organ naknadno, u propisanom postupku, utvrdi promjenu podataka;
- 2) ako su podaci o osiguranju, penzijskom staûu, staûu osiguranja, zaradama, naknadama zarada, odnosno osnovicama osiguranja koji sluûe za utvrđivanje visine prava, kao i podaci o visini uplaćenih doprinosa unijeti u matičnu evidenciju na osnovu laûnih isprava;
- 3) ako se naknadno, provjerom podataka ili na neki drugi način, utvrdi da su u matičnu evidenciju unijeti netaçini ili nepotpuni podaci.

Promjena podataka unijetih u matičnu evidenciju vrëi se na osnovu odgovarajuće prijave promjene podataka, po postupku utvrđenom ovim zakonom.

### Član 140

Obveznici iz člana 131 ovog zakona duûni su da dostavljaju Fondu prijave podataka u sljedećim rokovima:

- 1) prijava podataka o obvezniku plaćanja doprinosa - u roku od osam dana od dana početka poslovanja, odnosno od dana prestanka poslovanja, odnosno od dana nastale promjene u poslovanju obveznika plaćanja doprinosa;
- 2) prijava na osiguranje, odjava osiguranja i prijava promjena u toku osiguranja - u roku od osam dana od dana zaposlenja, odnosno od dana zakljućenja ugovora, obavljanja poslova ili početka obavljanja djelatnosti, odnosno od dana prestanka zaposlenja, obavljanja poslova ili obavljanja djelatnosti, odnosno od dana nastale promjene u osiguranju;
- 3) prijava podataka za utvrđivanje staûa osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja koje sluûe za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenih doprinosa - najkasnije do 30. aprila tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu, a poreski organ - do 30. juna tekuće godine;
- 4) prijava o promjeni podataka iz taËke 3 ovog stava - u roku od osam dana od dana utvrđene promjene, odnosno od dana prijema pravnosnaûnog rjeënja kojim je utvrđena promjena podataka;
- 5) prijava o smrti korisnika prava - u roku od tri dana od dana izdavanja izvoda iz matične knjige umrlih.

### Član 141

Fond je dužan da podatke iz primljenih prijava unese u matičnu evidenciju u sljedećim rokovima:

- 1) podatke iz prijava iz člana 140 tač. 1 i 2 ovog zakona - u roku od 30 dana od dana prijema prijave;
- 2) podatke iz prijave iz člana 140 tač. 3 i 4 ovog zakona - u roku od 60 dana od dana prijema prijave, a najkasnije do kraja tekuće godine za prethodnu godinu;
- 3) podatke iz prijave iz člana 140 tačka 5 ovog zakona - u roku od jednog dana od dana prijema prijave.

### **Član 142**

Prijave podataka za ustrojavanje i vođenje matične evidencije čuvaju se najmanje 30 godina od dana sticanja prava utvrđenih na osnovu tih podataka, ali ne manje od 10 godina od dana prestanka prava.

Prijave podataka za osiguranike koji nijesu stekli pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja čuvaju se najmanje 40 godina, računajući od poslednjeg unošenja podataka u matičnu evidenciju.

### **Član 143**

Umjesto originalnih prijava podataka mogu se čuvati prijave snimljene na mikrofilmovima, odnosno sredstvima za elektronsku obradu podataka (magnetni mediji i sl.).

Fond izdaje osiguraniku ovjerenu foto kopiju prijave iz stava 1 ovog člana.

### **Član 144**

Uništavanje originalnih prijava na osnovu kojih su podaci unijeti u matičnu evidenciju vrši stručna komisija koju obrazuje Fond.

### **Član 145**

Podaci sadržani u matičnoj evidenciji mogu se koristiti i za statistička istraživanja.

Zaštita podataka iz matične evidencije obezbeđuje se na način propisan zakonom.

## **X FINANSIRANJE**

### **Član 146**

Penzijsko i invalidsko osiguranje finansira se iz:

- 1) doprinosa;
- 2) Briće se. (Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu, "Sl. list CG", br. 12/07)
- 3) drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Za obaveze Fonda za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja garantuje Crna Gora.

#### **1) Doprinosi**

### **Član 147**

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### **Član 148**

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### **Član 149**

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### **Član 150**

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### **Član 151**

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### **Član 152**

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### **Član 153**

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 154

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 155

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 156

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 157

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 158

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 159

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 160

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 161

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 162

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 163

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 164

Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)

### Član 165

Osnovicu za plaćanje doprinosa za lica iz člana 14 stav 1 tačka 1 ovog zakona čini najniža mjesecna osnovica doprinosa u skladu sa zakonom kojim se uređuju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje.

### Član 166

Stopa doprinosa za lica iz člana 14 stav 1 tačka 1 ovog zakona iznosi 4% na teret Zavoda za započljavanje.

### Član 167

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

### Član 168

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

### Član 169

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

### Član 170

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

### Član 171

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

### Član 172

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

**Član 173**

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

**Član 174**

Doprinos za lica iz člana 14 stav 1 tačka 1 ovog zakona obračunava i uplaćuje Zavod za započinjanje prilikom upućivanja tog lica na stručno osposobljavanje, prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju.

**Član 174a**

Za osiguranike zaposlene, koji ostvaruju prihode i po osnovu dopunskog rada u skladu sa propisima o radu, plaćaju se doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje i na zaradu po osnovu dopunskog rada, na način i po stopi kako se plaća doprinos na zaradu ostvarenu od zaposlenja na osnovu koga su obavezno osigurani, s tim što ukupan iznos na koji se plaća doprinos po svim osnovima ne može biti veći od najviše godišnje osnovice za plaćanje doprinosu za penzijsko i invalidsko osiguranje u skladu sa Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Iznos iz stava 1 ovog člana na koji je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje uzima se za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta prilikom određivanja visine starosne, prijevremene starosne, odnosno invalidske penzije.

Za osiguranike koji ostvaruju i prihode van osiguranja iz stava 1 ovog člana, odnosno druge prihode na koje je u skladu sa Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, obveznik podnošenja prijave o visini tih prihoda (prijava podataka o zaradi, naknadi, odnosno osnovici osiguranja koja služi za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinsosa) je:

- poslodavac - za prihode po osnovu zarade, odnosno naknade iz člana 10 stav 1 tačka 4 ovog zakona;
- poreski organ - za lica koja ostvaruju prihode iz člana 11 ovog zakona na koje je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje u skladu sa Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Prijave iz stava 3 ovog člana podnose se na način, u rokovima i postupku propisanim za podnošenje prijava iz člana 140 tačka 3 ovog zakona.

**Član 175**

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

**2) Budžet Crne Gore****Član 176**

*Briće se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu, "Sl. list CG", br. 12/07)*

**3) Drugi izvori****Član 177**

Drugi izvori sredstava iz kojih se finansira penzijsko i invalidsko osiguranje su:

- 1) prihodi od imovine kojom raspolaže Fond;
- 2) prihodi od organizacija za penzijsko i invalidsko osiguranje kod kojih je navriven dio statua osiguranja;
- 3) prihodi od subvencija i dotacija;
- 4) prihodi od finansijskih ulaganja, dividendi i kamata;
- 5) drugi izvori.

**Član 178**

Rashodi Fonda su:

- 1) penzije;
- 2) novčane naknade za tjelesno otećenje;
- 3) pogrebni troškovi;
- 4) dodaci za pomoć i njegu ostvareni po propisima prije početka primjene ovog zakona;
- 5) prava po osnovu preostale radne sposobnosti ostvarena do 31. decembra 2003. godine;
- 6) troškovi po osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje korisnika penzija;
- 7) troškovi ocjenjivanja invalidnosti;
- 8) troškovi isplate penzija i drugih penzijskih primanja;

9) troökovi sprovodenja osiguranja i troökovi organa upravljanja Fondom.

## XI IMOVINA FONDA

### Član 179

Imovinu Fonda, u smislu ovog zakona, čine stvari, prava, akcije i udjeli, novac i druge hartije od vrijednosti koje je stekao Fond i kojima upravlja u interesu korisnika prava utvrđenih ovim zakonom.

Imovinu Fonda čine i akcije i udjeli koji su pripali Fondu u postupku svojinske i upravljačke transformacije privrede.

### Član 180

Fond je obavezan da savjesno i odgovorno upravlja imovinom u najboljem interesu korisnika prava, tako öto, pored poslova iz člana 116 ovog zakona:

- 1) vodi evidenciju i sačinjava finansijske iskaze o imovini, uključujući i godiönju trûionu procjenu vrijednosti imovine;
- 2) evidentira sve prihode od imovine na izdvojenom računu;
- 3) obavjeötava organ drûavne uprave nadleûan za poslove finansija o usvojenom godiönjem izvjeötaju koji sadrûi plan prodaje, odnosno privatizacije imovine iz člana 179 ovog zakona.

### Član 181

Imovina iz člana 179 stav 1 ovog zakona, koja nije u funkciji obavljanja osnovne djelatnosti Fonda, prodaće se po postupku i na način propisan posebnim zakonom.

Sredstva od prodaje imovine iz stava 1 ovog člana, kao i prihode od dividende, Fond moûe koristiti za:

- 1) ulaganja koja su direktno u interesu Fonda, a koja imaju za cilj da poboljöaju efikasno funkcionisanje Fonda. Ovo obuhvata, ali i ne ograničava se, na informacionu tehnologiju, obuku zaposlenih, naknade za tehnoloöki viôak radnika, pokrivanje deficitia Fonda i tranzicione troökove do kojih će doći uslijed uvođenja obaveznog penzijskog i invalidskog osiguranja na osnovu individualne kapitalizovane ötednje;
- 2) isplatu penzija osiguranicima i korisnicima prava u skladu sa ovim zakonom, ukoliko prihodi predviđeni ovim zakonom to ne obezbjeđuju;
- 3) ulaganje u druge nekretnine koje Fond već posjeduje, a koje zahtijevaju dodatna sredstva kako bi bila privatizovana ili prodata pod povoljnijim uslovima.

Upotreba sredstava od prodaje ili dividende mora se naznačiti u budûetu Fonda.

Troökovi nastali prodajom imovine iz člana 179 ovog zakona nadoknadiće se iz sredstava koja predstavljaju prihod od prodaje akcija i udjela iz člana 179 stav 2 ovog zakona.

Sredstva od prodaje imovine Fond ne moûe koristiti za kupovinu nekretnina ili akcija.

### Član 182

Imovina Fonda iz člana 179 stav 2 ovog zakona privatizovaće se na način i po postupku predviđenim propisima o privatizaciji.

Prihode dobijene u postupku privatizacije iz stava 1 ovog člana, uključujući i sredstva od dividende, Fond moûe koristiti kao sredstva za obezbjeđivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

### Član 183

U cilju obezbjeđivanja uslova za pruûanje usluga osiguranicima, Fond moûe da kupuje nekretnine i opremu, samo ukoliko su te nekretnine i oprema u funkciji ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

## XII NAKNADA öTETE

### Član 184

Naknada ötete pričnjene Fondu, odnosno povraćaj nezakonito i nepravilno izvröenih isplata penzija i drugih novčanih primanja iz penzijskog i invalidskog osiguranja vröi se po odredbama zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi, ako ovim zakonom nije drukčije uređeno.

Fond ima pravo da zahtijeva naknadu pričnjene ötete od poslodavca ako je tjelesno oötećenje, invalidnost ili smrt osiguranika prouzrokovana zbog nepreduzimanja propisanih mjera zaötite na radu ili zaötite üivotne sredine, a po tom osnovu je ostvareno pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Fond ima pravo da zahtijeva naknadu pričinjene ötete od lica koje je, namjerno ili krajnjom nepaûnjom, prouzrokovalo tjelesno oötećenje, invalidnost ili smrt osiguranika, ako je, po tom osnovu, ostvareno pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Pri utvrđivanju visine ötete ne uzimaju se u obzir iznosi uplaćenog doprinosa za to osiguranje, niti duûina navrœenog penzijskog staûa.

### Član 185

Zahtjev za naknadu ötete moûe obuhvatiti ukupan iznos ötete ili iznos dijela ötete.

Iznos iz stava 1 ovog člana obračunava se prema visini priznate penzije, odnosno novčane naknade za tjelesno oötećenje, kao i prema očekivanom prosječnom vremenu korićenja tog prava.

### Član 186

Fond ima pravo da zahtijeva naknadu ötete i neposredno od osiguravajućeg druötva, u slučaju da je öteta nastala upotrebot motornog vozila.

## XIII NADZOR

### Član 187

Nadzor nad izvrôavanjem ovog zakona vröi organ drûavne uprave nadleûan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, u skladu sa posebnim zakonom.

## XIV KAZNENE ODREDBE

### Član 188

Novčanom kaznom od 2.500 eura do 11.000 eura kazniće se za prekröaj pravno lice ako:

- 1) ne prijavi početak ili prestanak poslovanja ili promjene u poslovanju ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 1);
- 2) sprijeći uvid u evidenciju i dokumentaciju i ne pruûi odgovarajuće dokaze na kojima se zasnivaju podaci uneseni u prijave (član 133 stav 3);
- 3) ne prijavi ili ne odjavi osiguranje ili promjenu u toku osiguranja ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 2);
- 4) ne podnese prijavu podataka za utvrđivanje staûa osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja koji sluûe za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenog doprinosa ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 3);
- 5) ne podnese prijavu podataka o zaradi, naknadi, odnosno osnovici osiguranja koja sluûi za utvrđivanje godiönjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 168 st. 4 i 5);
- 6) Briše se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)
- 7) unese netačne podatke u prijave podataka za matičnu evidenciju (član 133 stav 1);
- 8) u roku koji je odredio Fond ne ispravi nepravilnosti u prijavama (član 137).

Za prekröaj iz stava 1 ovog člana kazniće se poslodavac fizičko lice novčanom kaznom od 250 eura do 1.100 eura.

Novčanom kaznom od 2.500 eura do 11.000 eura kazniće se za prekröaj poreski organ, ako:

- 1) ne podnese prijavu podataka za utvrđivanje staûa osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja koji sluûe za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenog doprinosa ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 3);
- 2) ne podnese prijavu podataka o zaradi, naknadi, odnosno osnovici osiguranja koji sluûe za utvrđivanje godiönjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 168 st. 4 i 5).

Novčanom kaznom od 2.500 eura do 11.000 eura kazniće se za prekröaj Zavod za zapoöljavanje, ako:

- 1) ne podnese prijavu na osiguranje ili odjavu osiguranja ili promjene u toku osiguranja ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 2);
- 2) ne podnese prijavu podataka za utvrđivanje staûa osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja koji sluûe za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenog doprinosa ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 3).

Za prekröaj iz st. 1, 3 i 4 ovog člana kazniće se i odgovorno lice novčanom kaznom od 250 eura do 1.100 eura.

## Član 189

Novčanom kaznom od 250 eura do 1.100 eura kazniće se za prekrójaj korisnik prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja koji ne prijavi, odnosno blagovremeno ne prijavi promjenu koja je od uticaja na pravo, odnosno obim korićenja tog prava (član 111).

## Član 190

Osiguranik koji je sam obveznik plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje kazniće se za prekrójaj novčanom kaznom od 250 eura do 1100 eura, ako:

- 1) ne prijavi početak ili prestanak obavljanja djelatnosti, odnosno promjene u toku obavljanja djelatnosti ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 1);
- 2) ne prijavi ili ne odjavi osiguranje, odnosno promjene tokom osiguranja ili to učini nakon isteka propisanog roka (član 140 tačka 2).

## Član 191

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

## Član 192

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

## XV PRELAZNE I ZAVRÄNE ODREDBE

### Član 193

Korisnicima prava na starosnu penziju, invalidsku penziju, porodičnu penziju, najniu penziju, najviu penziju, novčanu naknadu za tjelesno oötećenje, novčanu naknadu po osnovu preostale radne sposobnosti, odnosno na dodatak za pomoć i njegu koji su to pravo ostvarili po propisima iz penzijskog i invalidskog osiguranja koji su se primjenjivali do početka primjene ovog zakona obezbjeđuju se ta prava i poslije tog datuma u istom obimu.

Novčana naknada za rad sa skraćenim radnim vremenom zaposlenim invalidima, koji su ta prava ostvarili po propisima koji su se primjenjivali do 31. decembra 1996. godine, ostvaruje se u obimu i pod uslovima utvrđenim tim propisima.

Isplatu naknade iz stava 2 ovog člana vrói poslodavac, a isplaćena sredstva refundira od Fonda tromjesečno.

### Član 193a

Prava iz člana 193 stav 1 ovog zakona usklađuju se po članu 58 ovog zakona.

Za period jul 2002. godine-decembar 2003. godine usklađivanje prava iz člana 193 stav 1 ovog zakona izvróiće se prema propisima koji su se primjenjivali do 31. decembra 2003. godine.

Izuzetno od stava 1 ovog člana i člana 58 ovog zakona, penzije, vrijednost penzije za jedan lični bod i prava iz člana 193 stav 1 ovog zakona od 1. januara 2011. godine usklađuju se, na osnovu statističkih podataka, sa kretanjem potroöačkih cijena i prosječne zarade zaposlenih na teritoriji Crne Gore u drugom polugodiötu 2010. godine u odnosu na polugodiöte koje mu prethodi, u procentu koji predstavlja zbir 75% rasta, odnosno pada potroöačkih cijena i 25% procenta rasta, odnosno pada zarada.

Izuzetno od stava 1 ovog člana i člana 58 ovog zakona, penzije, vrijednost penzije za jedan lični bod i prava iz člana 193 stav 1 ovog zakona, neće se uskladjivati u 2013. i 2014. godini.

Penzije, vrijednost penzije za jedan lični bod i prava iz člana 193 stav 1 ovog zakona od 1. jula 2016. godine vanredno se usklađuju za 3%.

Izuzetno od stava 5 ovog člana, najniu penzija iz člana 29 st. 3 i 4 ovog zakona od 1. jula 2016. godine vanredno se usklađuje za 20%.

Opöti akt o usklađivanju, u skladu sa st. 5 i 6 ovog člana, donosi Fond.

Najniu penzija iz člana 29 st. 3 i 4 ovog zakona od 1. januara 2020. godine vanredno se usklađuje za 13,16%.

Opöti akt o usklađivanju, u skladu sa stavom 8 ovog člana, donosi Fond.

### Član 193b

Korisniku prava na novčanu naknadu po osnovu preostale radne sposobnosti, odnosno korisniku prava na novčanu naknadu zbog rada sa skraćenim radnim vremenom koji je zaposlen prestaje to pravo danom prestanka zaposlenja, odnosno ispunjenja uslova za starosnu ili invalidsku penziju, odnosno danom ostvarivanja prava na porodičnu penziju u skladu sa ovim zakonom.

Korisniku privremene naknade na evidenciji Zavoda za zapoöljavanje to pravo prestaje danom zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti na osnovu koje je obavezno osiguran po ovom zakonu, kao i danom ispunjenja uslova za starosnu ili invalidsku penziju, odnosno danom ostvarivanja prava na porodičnu penziju u skladu sa ovim zakonom.

Osim u slučajevima iz stava 2 ovog člana, ūeni korisniku privremene naknade to pravo prestaje danom ostvarivanja prava na doûivotnu mjesecnu naknadu po osnovu rođenja troje ili viće djece u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječija zaštita.

### Član 193v

Korisniku naknade za rad sa skraćenim radnim vremenom, period proveden u osiguranju sa skraćenim radnim vremenom od 1. januara 2004. godine računa se u staû osiguranja kao da je radio sa punim radnim vremenom.

Korisniku privremene naknade na evidenciji Zavoda za zapoöljavanje kao staû osiguranja računa se vrijeme primanja te naknade od 1. januara 2004. godine.

Kod ostvarivanja prava na starosnu, odnosno invalidsku penziju za izračunavanje godiönjeg ličnog koeficijenta licima iz st. 1 i 2 ovog člana uzima se lični koeficijent iz perioda u kome je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja.

Fond unosi u matičnu evidenciju podatke o staûu osiguranja iz st.1 i 2 ovog člana.

Sredstva za prava po osnovu staûa osiguranja iz st. 1 i 2 ovog člana obezbjeđuju se iz budûeta Crne Gore.

### Član 193g

Korisniku penzije kome je period proveden u osiguranju sa skraćenim radnim vremenom, navrœen od 1. januara 2009. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona, utvrđen u efektivnom trajanju, odrediće se, na njegov zahtjev, novi iznos penzije uračunavanjem tog perioda u staûu osiguranja kao da je radio sa punim radnim vremenom.

Korisniku penzije kome period koriöenja privremene naknade dok se nalazio na evidenciji Zavoda za zapoöljavanje, navrœen od 1. januara 2007. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona, nije uračunat kao staû osiguranja, na njegov zahtjev, odrediće se novi iznos penzije uz uračunavanje tog perioda u staûu osiguranja.

Novi iznos penzije iz st. 1 i 2 ovog člana pripada od dana stupanja na snagu ovog zakona.

### Član 194

Brioe se. (Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 114/03, 26/04, 27/04, 34/04, 42/04 i 49/04, od 8. septembra 2004. godine, "Sl. list RCG", br. 61/04)

### Član 195

Brioe se. (Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 114/03, 26/04, 27/04, 34/04, 42/04 i 49/04, od 8. septembra 2004. godine, "Sl. list RCG", br. 61/04)

### Član 196

Brioe se. (Odluka Ustavnog suda Republike Crne Gore U br. 114/03, 26/04, 27/04, 34/04, 42/04 i 49/04, od 8. septembra 2004. godine, "Sl. list RCG", br. 61/04)

### Član 197

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 1 ovog zakona, pravo na starosnu penziju osiguranik stiće kad navrœi:

- 1) u 2004. godini 60 godina i 6 mjeseci ūivota (muökarac), odnosno 55 godina i 6 mjeseci ūivota (ûena) i 19 godina i 6 mjeseci penzijskog staûa;
- 2) u 2005. godini 61 godinu ūivota (muökarac), odnosno 56 godina ūivota (ûena) i 19 godina penzijskog staûa;
- 3) u 2006. godini 61 godinu i 6 mjeseci ūivota (muökarac), odnosno 56 godina i 6 mjeseci ūivota (ûena) i 18 godina i 6 mjeseci penzijskog staûa;
- 4) u 2007. godini 62 godine ūivota (muökarac), odnosno 57 godina ūivota (ûena) i 18 godina penzijskog staûa;
- 5) u 2008. godini 62 godine i 6 mjeseci ūivota (muökarac), odnosno 57 godina i 6 mjeseci ūivota (ûena) i 17 godina i 6 mjeseci penzijskog staûa;
- 6) u 2009. godini 63 godine ūivota (muökarac), odnosno 58 godina ūivota (ûena) i 17 godina penzijskog staûa;
- 7) u 2010. godini 63 godine i 6 mjeseci ūivota (muökarac), odnosno 58 godina i 6 mjeseci ūivota (ûena) i 16 godina i 6 mjeseci penzijskog staûa;
- 8) u 2011. godini 64 godine ūivota (muökarac), odnosno 59 godina ūivota (ûena) i 16 godina penzijskog staûa;

9) u 2012. godini 64 godine i 6 mjeseci ūivota (muökarac), odnosno 59 godina i 6 mjeseci ūivota (ûena) i 15 godina i 6 mjeseci penzijskog staûa.

Osiguraniku kome se staû osiguranja računa sa uvećanim trajanjem starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju iz stava 1 ovog člana sniûava se u skladu sa članom 18 ovog zakona.

Godine ūivota iz stava 1 tač. 1 do 9 ovog člana, čijim navrœenjem se u periodu od 1.januara 2004. do 31. decembra 2012. godine stiće pravo na starosnu penziju su godine ūivota do kojih se, u tom periodu, shodno odredbi člana 37 stav 1 tačka 2 ovog zakona, stiće pravo na invalidsku penziju.

Ako osiguranik, kod koga je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili boleöeu nastala poslije navrœenja godina ūivota propisanih za sticanje prava na starosnu penziju iz stava 1 ovog člana, ne ispunjava uslove u pogledu penzijskog staûa za sticanje prava na starosnu penziju, stiće pravo na invalidsku penziju, pod uslovom da je gubitak radne sposobnosti nastao do navrœenja godina ūivota iz člana 17 stav 1 ovog zakona i da ima navrœen penzijski staû koji mu pokriva najmanje 1/3 radnog vijeka.

### Član 197a

Izuzetno od čl. 17, 197 i 198 ovog zakona, pravo na starosnu penziju mogu ostvariti osiguranici - zaposleni koji rade na poslovima na kojima se staû osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, i to:

- 1) ovlaöéeni sluûbenici u smislu propisa o vrœenju unutraönjih i policijskih poslova;
- 2) ovlaöéeni sluûbenici Agencije za nacionalnu bezbjednost;
- 3) profesionalna vojna lica na sluûbi u Vojsci Crne Gore;
- 4) zaposleni u organima i organizacijama koji, u smislu propisa o odbrani, rade na poslovima na kojima se staû osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;
- 5) ovlaöéena sluûbena lica u smislu propisa o izvrœenju krivičnih sankcija.

### Član 197b

Osiguranik iz člana 197a ovog zakona stiće pravo na starosnu penziju ako je navrœio najmanje 50 godina ūivota i 20 godina staûa osiguranja, od čega najmanje 10 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se staû osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

U period od 10 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se staû osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, u smislu stava 1 ovog člana, kumulativno se računa period proveden na radnim mjestima, odnosno poslovima iz člana 197a tač. 1 do 5 ovog zakona na kojima se staû osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Osiguranici iz stava 1 ovog člana pravo na penziju mogu ostvariti iako nemaju status ovlaöéenih sluûbenih lica, odnosno profesionalnih vojnih lica, odnosno zaposlenih u organima i organizacijama koji u smislu propisa o odbrani rade na poslovima na kojima se staû osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, ako su na tim poslovima proveli najmanje 20 godina.

### Član 197v

Osiguraniku iz člana 197b ovog zakona starosna penzija, odnosno invalidska penzija određuje se u skladu sa odredbama čl. 19 do 27, odnosno čl. 37 do 40 i člana 202 ovog zakona.

Kod određivanja penzije iz stava 1 ovog člana lični koeficijent osiguranika se utvrđuje u skladu sa članom 200 ovog zakona.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, ako je to za osiguranika povoljnije, lični koeficijent se utvrđuje na osnovu zarade, odnosno naknade zarade ostvarene u kalendarskoj godini koja prethodi godini ostvarivanja prava.

Kalendarska godina koja prethodi godini ostvarivanja prava iz stava 3 ovog člana je poslednja kalendarska godina u kojoj je osiguranik čitave godine bio u osiguranju na poslovima iz člana 197a tač.1 do 5 ovog zakona i ostvario zaradu, odnosno naknadu zarade za svih 12 mjeseci staûa osiguranja.

Osiguraniku iz člana 197b stav 3 ovog zakona kalendarska godina koja prethodi godini ostvarivanja prava iz stava 3 ovog člana je poslednja kalendarska godina u kojoj je osiguranik čitave godine bio u osiguranju na poslovima iz člana 197a tač.1 do 5 ovog zakona i ostvario zaradu, odnosno naknadu zarade za svih 12 mjeseci staûa osiguranja.

Iznos penzije utvrđen primjenom odredbi st. 1 do 5 ovog člana uvećava se za 20%.

Iznos penzije iz stava 6 ovog člana ne moûe biti veći od najviöeg iznosa starosne, odnosno invalidske penzije utvrđene odredbama čl. 28 i 41 ovog zakona.

Iznos penzije iz stava 6 ovog člana ne moûe biti manji od najniûe starosne, odnosno invalidske penzije utvrđene odredbama čl. 29 i 41 ovog zakona.

### Član 197g

Razlika između penzije utvrđene primjenom odredaba čl. 197b i 197v ovog zakona i penzije koju bi osiguranik ostvario primjenom odredaba čl. 17, 197 i 198 ovog zakona kao i cijelo iznos penzije određene osiguraniku koji ne ispunjava uslove za ostvarivanje prava na penziju utvrđene u čl. 17, 197 i 198 ovog zakona obezbjeđuje se u budžetu Crne Gore.

Odredba stava 1 ovog člana odnosi se i na porodične penzije određene od starosne, odnosno invalidske penzije iz čl. 197b i 197v ovog zakona.

### Član 197d

Pravo na penziju primjenom odredaba čl. 197a, 197b i 197v ovog zakona može se ostvariti do 31. decembra 2012. godine.

### Član 197đ

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 1 ovog zakona, pravo na starosnu penziju osiguranik stiče kad navrši 15 godina penzijskog staúa i:

- 1) u 2010., 2011., 2012. i 2013. godini 65 godina ūivota (muókarac), odnosno 60 godina ūivota (úena);
- 2) u 2014. godini 65 godina i dva mjeseca ūivota (muókarac), odnosno 60 godina i tri mjeseca ūivota (úena);
- 3) u 2015. godini 65 godina i četiri mjeseca ūivota (muókarac), odnosno 60 godina i öest mjeseci ūivota (úena);
- 4) u 2016. godini 65 godina i öest mjeseci ūivota (muókarac), odnosno 60 godina i devet mjeseci ūivota (úena);
- 5) u 2017. godini 65 godina i osam mjeseci ūivota (muókarac), odnosno 61 godina ūivota (úena);
- 6) u 2018. godini 65 godina i deset mjeseci ūivota (muókarac), odnosno 61 godina i tri mjeseca ūivota (úena);
- 7) u 2019. godini 66 godina ūivota (muókarac), odnosno 61 godina i öest mjeseci ūivota (úena).

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 1 ovog zakona, pravo na starosnu penziju osiguranik úena stiče kad navrši 15 godina staúa osiguranja i:

- 1) u 2020. godini 61 godinu i devet mjeseci ūivota;
- 2) u 2021. godini 62 godine ūivota;
- 3) u 2022. godini 62 godine i tri mjeseca ūivota;
- 4) u 2023. godini 62 godine i öest mjeseci ūivota;
- 5) u 2024. godini 62 godine i devet mjeseci ūivota;
- 6) u 2025. godini 63 godine ūivota;
- 7) u 2026. godini 63 godine i tri mjeseca ūivota;
- 8) u 2027. godini 63 godine i öest mjeseci ūivota;
- 9) u 2028. godini 63 godine i devet mjeseci ūivota.

Osiguraniku kome se staú osiguranja računa sa uvećanim trajanjem starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju iz stava 1 ovog člana u periodu od 2013. do 2019. godine sniúava se u skladu sa članom 18 ovog zakona.

Godine ūivota iz stava 1 tač. 1 do 7 ovog člana, čijim navrœnjem se, u periodu od 1. januara 2013. godine do 31. decembra 2019. godine, stiče pravo na starosnu penziju su godine ūivota do kojih se u tom periodu shodno odredbi člana 37 stav 1 tačka 2 ovog zakona stiče pravo na invalidsku penziju.

Osiguraniku kome se staú osiguranja računa sa uvećanim trajanjem starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju iz stava 2 ovog člana u periodu od 2020. do 2028. godine sniúava se u skladu sa članom 18 ovog zakona.

Godine ūivota iz stava 2 tač. 1 do 9 ovog člana, čijim navrœavanjem se, u periodu od 1. januara 2020. godine do 31. decembra 2028. godine, stiče pravo na starosnu penziju su godine ūivota do kojih se u tom periodu, shodno odredbi člana 37 stav 1 tačka 2 ovog zakona, stiče pravo na invalidsku penziju.

### Član 197e

Odredba člana 17a ovog zakona primjenjuje se na osiguranika úenu od 1. januara 2026. godine.

Izuzetno od člana 27a ovog zakona, u periodu od 2026. godine do 2028. godine, osiguraniku úeni se prijevremena starosna penzija određuje na način kako se određuje starosna penzija, s tim öto je iznos te penzije umanjen za 0,35% za svaki mjesec ranijeg odlaska u penziju prije navrœnih:

- 1) u 2026. godini 63 godine i tri mjeseca ūivota;
- 2) u 2027. godini 63 godine i öest mjeseci ūivota; i
- 3) u 2028. godini 63 godine i devet mjeseci ūivota.

Iznos prijevremene starosne penzije utvrđen u skladu sa stavom 2 ovog člana zadržava se i poslije navršenih godina ūivota iz stava 2 ovog člana.

### Član 197ū

Izuzetno od člana 27a ovog zakona, u periodu od 2011. do 2019. godine osiguraniku muškarcu se prijevremena starosna penzija određuje na način kako se određuje starosna penzija, s tim što je iznos te penzije umanjen za 0,35% za svaki mjesec ranijeg odlaska u penziju prije navršenih:

- 1) u 2011. godini 64 godine ūivota;
- 2) u 2012. godini 64 godine i šest mjeseci ūivota;
- 3) u 2013. godini 65 godina ūivota;
- 4) u 2014. godini 65 godina i dva mjeseca ūivota;
- 5) u 2015. godini 65 godina i četiri mjeseca ūivota;
- 6) u 2016. godini 65 godina i šest mjeseci ūivota ūivota;
- 7) u 2017. godini 65 godina i osam mjeseci ūivota;
- 8) u 2018. godini 65 godina i deset mjeseci ūivota;
- 9) u 2019. godini 66 godina ūivota.

Iznos prijevremene starosne penzije utvrđen u skladu sa stavom 1 ovog člana zadržava se i poslije navršenih godina ūivota iz stava 1 ovog člana.

### Član 197z

Izuzetno od odredbe člana 17 ovog zakona osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navrši 30 godina staúa osiguranja, od čega najmanje 20 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se staú osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 1 ovog člana može se ostvariti do 31. decembra 2011. godine.

### Član 197i

Pravo na starosnu penziju sa navršenih 20 godina staúa osiguranja, bez obzira na godine starosti, ima jedan od roditelja koji ima dijete ili staratelj koji vrói starateljstvo nad djetetom, bez obzira na godine ūivota djeteta, sa teókim smetnjama u razvoju koje je korisnik lične invalidnine.

Visina penzije za roditelja djeteta sa teókim smetnjama u razvoju ili staratelja koji vrói starateljstvo nad djetetom, koje je korisnik lične invalidnine, uvećava se za 20% kao i licima iz člana 197a, a u vezi člana 197v.

Pravo iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na staratelja koga po sluûbenoj duûnosti imenuje organ starateljstva.

### Član 197j

Izuzetno od člana 17 ovog zakona, osiguranik kome je u aluminijumskoj industriji prestao radni odnos zbog uvođenja stečaja stiče pravo na starosnu penziju ako ima navršenih 30 godina staúa osiguranja.

Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 1 ovog člana može se osvariti do 30. septembra 2013. godine.

### Član 197k

Izuzetno od člana 17 ovog zakona, osiguranik kome je u sektoru metalopreraðivačke industrije prestao radni odnos zbog uvođenja stečaja, a u tom procesu mu nije isplaćena otpremnina, stiče pravo na starosnu penziju ako ima navršenih 30 godina staúa osiguranja.

Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 1 ovog člana može se ostvariti do 15. marta 2015. godine.

### Član 197l

Izuzetno od odredbi člana 17 ovog zakona osiguranik kome je u privrednom druðtvu, u kojem je država imala vlasnički udio, prestao radni odnos zbog uvođenja stečaja, stiče pravo na starosnu penziju sa navršenih 30 godina staúa osiguranja (muškarac), odnosno 25 godina staúa osiguranja (žena).

Pravo na starosnu penziju u skladu sa stavom 1 ovog člana može se ostvariti do 1. jula 2015. godine.

### Član 197lj

Izuzetno od odredbe člana 17a ovog zakona, osiguranik muškarac stiče pravo na prijevremenu starosnu penziju kad navrši 15 godina staúa osiguranja i:

- 1) u 2020. godini 62 godine i dva mjeseca ūivota;

- 2) u 2021. godini 62 godine i četiri mjeseca ūivota;
- 3) u 2022. godini 62 godine i öest mjeseci ūivota;
- 4) u 2023. godini 62 godine i osam mjeseci ūivota; i
- 5) u 2024. godini 62 godine i deset mjeseci ūivota.

### Član 198

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 2 ovog zakona, osiguranik ūena stiče pravo na starosnu penziju kada navrōi 35 godina staūa osiguranja i:

- 1) u 2004 godini 50 godina i 6 mjeseci ūivota;
- 2) u 2005 godini 51 godinu ūivota;
- 3) u 2006 godini 51 godinu i 6 mjeseci ūivota;
- 4) u 2007 godini 52 godine ūivota;
- 5) u 2008 godini 52 godine i 6 mjeseci ūivota;
- 6) u 2009 godini 53 godine ūivota;
- 7) u 2010 godini 53 godine i 6 mjeseci ūivota;
- 8) u 2011 godini 54 godine ūivota;
- 9) u 2012 godini 54 godine i 6 mjeseci ūivota.

### Član 198a

Izuzetno od odredbe člana 17 stav 2 ovog zakona, osiguranik ūena stiče pravo na starosnu penziju kad navrōi:

- 1) u 2013. godini 55 godina ūivota i 35 godina staūa osiguranja;
- 2) u 2014. godini 55 godina i tri mjeseca ūivota i 35 godina i tri mjeseca staūa osiguranja;
- 3) u 2015. godini 55 godina i öest mjeseci ūivota i 35 godina i öest mjeseci staūa osiguranja;
- 4) u 2016. godini 55 godina i devet mjeseci ūivota i 35 godina i devet mjeseci staūa osiguranja;
- 5) u 2017. godini 56 godina ūivota i 36 godina staūa osiguranja;
- 6) u 2018. godini 56 godina i tri mjeseca ūivota i 36 godina i tri mjeseca staūa osiguranja;
- 7) u 2019. godini 56 godina i öest mjeseci ūivota i 36 godina i öest mjeseci staūa osiguranja;
- 8) u 2020. godini 56 godina i devet mjeseci ūivota i 36 godina i devet mjeseci staūa osiguranja;
- 9) u 2021. godini 57 godina ūivota i 37 godina staūa osiguranja;
- 10) u 2022. godini 57 godina i tri mjeseca ūivota i 37 godina i tri mjeseca staūa osiguranja;
- 11) u 2023. godini 57 godina i öest mjeseci ūivota i 37 godina i öest mjeseci staūa osiguranja;
- 12) u 2024. godini 57 godina i devet mjeseci ūivota i 37 godina i devet mjeseci staūa osiguranja;
- 13) u 2025. godini 58 godina ūivota i 38 godina staūa osiguranja;
- 14) u 2026. godini 58 godina i tri mjeseca ūivota i 38 godina i tri mjeseca staūa osiguranja;
- 15) u 2027. godini 58 godina i öest mjeseci ūivota i 38 godina i öest mjeseci staūa osiguranja;
- 16) u 2028. godini 58 godina i devet mjeseci ūivota i 38 godina i devet mjeseci staūa osiguranja;
- 17) u 2029. godini 59 godina ūivota i 39 godina staūa osiguranja;
- 18) u 2030. godini 59 godina i tri mjeseca ūivota i 39 godina i tri mjeseca staūa osiguranja;
- 19) u 2031. godini 59 godina i öest mjeseci ūivota i 39 godina i öest mjeseci staūa osiguranja;
- 20) u 2032. godini 59 godina i devet mjeseci ūivota i 39 godina i devet mjeseci staūa osiguranja.

### Član 199

Izuzetno od odredbe člana 18 stav 2 ovog zakona starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju osiguraniku ūeni moće se sniziti najviše do:

- 1) u 2004 godini 50 godina i 6 mjeseci;
- 2) u 2005 godini 51 godinu;
- 3) u 2006 godini 51 godinu i 6 mjeseci;
- 4) u 2007 godini 52 godine;
- 5) u 2008 godini 52 godine i 6 mjeseci;
- 6) u 2009 godini 53 godine;

- 7) u 2010 godini 53 godine i 6 mjeseci;
- 8) u 2011 godini 54 godine;
- 9) u 2012 godini 54 godine i 6 mjeseci.

## Član 200

Na osnovu godišnjeg ličnog koeficijenta utvrđenog za pojedinu kalendarsku godinu prema odredbama čl. 19 do 27 ovog zakona računa se najpovoljniji lični koeficijent koji je osiguranik ostvario u bilo kojih uzastopnih:

- 1) u 2004. godini 12 godina;
- 2) u 2005. godini 14 godina;
- 3) u 2006. godini 16 godina;
- 4) u 2007. godini 18 godina;
- 5) u 2008. godini 20 godina;
- 6) u 2009. godini 22 godine;
- 7) u 2010. godini 24 godine;
- 8) u 2011. godini 26 godina;
- 9) u 2012. godini 28 godina;
- 10) u 2013. godini 30 godina;
- 11) u 2014. godini 32 godine;
- 12) u 2015. godini 34 godine;
- 13) u 2016. godini 36 godina;
- 14) u 2017. godini 38 godina;
- 15) u 2018. godini 40 godina;

Najmanje deset uzastopnih godina iz stava 1 tač. 1 do 4 ovog člana su kalendarske godine u kojima je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja za najmanje öest mjeseci staüa osiguranja.

Ukoliko osiguranik nema deset uzastopnih godina iz stava 2 ovog člana u kojima je ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja za najmanje öest mjeseci staüa osiguranja, za izračun najpovoljnijeg ličnog koeficijenta iz stava 1 ovog člana uzima se onoliko uzastopnih kalendarskih godina u kojima je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja za najmanje öest mjeseci staüa osiguranja, koliko ih osiguranik ima.

Najpovoljniji lični koeficijent računa se tako öto se zbir godišnjih ličnih koeficijenata iz stava 1 ovog člana podjeli sa periodom za koji su obračunati.

Ukupni lični bodovi utvrđuju se tako öto se ukupni penzijski staü pomnoüi sa najpovoljnijim ličnim koeficijentom iz stava 4 ovog člana.

## Član 200a

Do 31. decembra 2030. godine osiguraniku koji prvi put ostvaruje pravo na penziju, kod izračunavanja visine penzije primjenom odredaba čl. 19 do 29 ovog zakona, iz obračunskog perioda za izračunavanje ličnog koeficijenta izuzimaju se kalendarske godine u kojima je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno osnovicu osiguranja na koje je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, koje su za osiguranika najnepovoljnije, u trajanju od jedne četvrtine navrönog efektivnog staüa osiguranja, s tim öto se svaka godina računa kao 1, svaki mjesec kao 0,0833, a svaki dan kao 0,00274.

U period od jedne četvrtine staüa osiguranja iz stava 1 ovog člana uključene su 1992. i 1993. godina, ako je osiguranik u tim kalendarskim godinama navröio staü osiguranja.

Kalendarska godina iz stava 1 ovog člana je kalendarska godina u kojoj je osiguranik ostvario zaradu, naknadu zarade, odnosno bio osiguran na osnovicu osiguranja na koje je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, bez obzira na duûinu staüa osiguranja navrönog u toj kalendarskoj godini.

Ako bi primjenom stava 1 ovog člana iz obračuna ličnog koeficijenta trebalo isključiti dio kalendarske godine, jer taj period ulazi u jednu četvrtinu staüa osiguranja iz stava 1 ovog člana kao najnepovoljniji za izračunavanje ličnog koeficijenta, ta kalendarska godina neće se izuzeti iz obračuna ličnog koeficijenta, ako bi, sa staüom osiguranja iz te kalendarske godine, zbir staüa osiguranja najnepovoljnijih ličnih koeficijenata u odnosu na jednu četvrtinu staüa osiguranja bio veći za viöe od öest mjeseci.

Odredbe st. 1 do 4 ovog člana ne primjenjuju se ako osiguranik ima manje od 15 godina staüa osiguranja za koje je plaćen doprinos Fondu.

Osiguranik koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona po prvi put ostvario pravo na penziju, po zahtjevu koji je podnio od 1. januara 2020. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona, ima pravo da mu se, na njegov zahtjev, ponovo odredi penzija primjenom odredbi st. 1 do 5 ovog člana, ukoliko zahtjev podnese do 31. decembra 2020. godine.

U slučaju iz stava 6 ovog člana, novi iznos penzije se određuje od dana kada je ostvareno pravo na penziju po prethodnom rješenju ali najranije od 1. januara 2020. godine.

### Član 201

U periodu od 1.januara 2004. godine do 31.decembra 2008. godine penzijski staū iz člana 21 ovog zakona može iznositi najviše:

- 1) u 2004 godini 41 godinu;
- 2) u 2005 godini 42 godine;
- 3) u 2006 godini 43 godine;
- 4) u 2007 godini 44 godine;
- 5) u 2008 godini 45 godina.

### Član 202

Osiguraniku ūeni koja ima manje od 40 godina penzijskog staūa za određivanje visine starosne, odnosno invalidske penzije u slučaju invalidnosti prouzrokovane boleću ili povredom van rada uvećava se staū osiguranja navrœen do 31.decembra 2003. godine za 15%, s tim öto ukupan penzijski staū ne može preći 40 godina.

### Član 202a

Osiguraniku koji primjenom člana 17 stav 2 ovog zakona prvi put ostvaruje pravo na starosnu penziju, kod utvrđivanja broja ličnih bodova primjenom člana 21 ovog zakona, staū osiguranja preko 40 godina uvećava se za 40%.

### Član 203

Postupak za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, odnosno za utvrđivanje penzijskog staūa pokrenut do dana početka primjene ovog zakona, okončaće se pod uslovima i na način predviđenim propisima koji su bili na snazi u vrijeme pokretanja postupka, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Osiguranici za čijim je radom prestala potreba u skladu sa propisima o radu, a radni odnos, odnosno osiguranje im je prestao do 30. decembra 2003. godine i na dan prestanka radnog odnosa nedostajalo im je do pet godina staūa osiguranja za ispunjenje uslova za sticanje prava na starosnu penziju mogu, do 1. marta 2005. godine, da ostvare pravo na starosnu penziju prema propisima koji su se primjenjivali do 31. decembra 2003. godine.

Osnovicu za plaćanje doprinosa po osnovu staūa osiguranja iz stava 2 ovog člana, koji nedostaje za ispunjenje uslova za sticanje prava na starosnu penziju, čini osnovna cijena rada za odgovarajuću kategoriju stručnosti utvrđena u skladu sa opotim kolektivnim ugovorom za mjesec decembar 2003. godine.

Isplata penzije iz stava 2 ovog člana teče najranije od dana kada su u cijelosti uplaćene obaveze po osnovu staūa osiguranja koji je na dan prestanka radnog odnosa, odnosno osiguranja nedostajao za ispunjenje uslova za sticanje prava na starosnu penziju.

### Član 203a

Kontrolni pregled radi ponovnog utvrđivanja stanja invalidnosti osiguranika korisnika prava na rad sa skraćenim radnim vremenom i osiguranika kod kojih je, po propisima važećim do 31. decembra 2003. godine, utvrđena preostala radna sposobnost, izvršiće se, po službenoj dužnosti, do 31. decembra 2005. godine.

Osiguraniku iz stava 1 ovog člana obustaviće se mjeseci iznosi novčane naknade, ukoliko se, bez opravdanih razloga, ne odazove na kontrolni pregled.

Ponovno utvrđivanje invalidnosti iz stava 1 ovog člana izvršiće se po odredbama člana 30 st. 1 do 3 ovog zakona.

Prava po osnovu ponovnog utvrđivanja stanja invalidnosti iz stava 1 ovog člana prestaju, mijenjaju se, odnosno stišu u skladu sa ovim zakonom, od prvog dana narednog mjeseca po donošenju prvoštepenog rješenja.

### Član 204

Lice koje je svojstvo osiguranika imalo po propisima koji su važili prije početka primjene ovog zakona, kao i članovi njegove porodice i članovi porodice korisnika prava po tim propisima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

## Član 205

Udovica koja je ispunila uslove za porodičnu penziju prema propisima važećim do 31. decembra 2003. godine, a koja to pravo nije ostvarila prije početka primjene ovog zakona može na svoj zahtjev ostvariti pravo na porodičnu penziju prema propisima koji su vaili do 31. decembra 2003. godine.

Odredba stava 1 ovog člana odnosi se i na udovicu čiji je bračni drug umro prije početka primjene ovog zakona koja je do dana njegove smrti navrila 40 godina ūivota, pa joj se prema propisima koji su se primjenjivali do 31. decembra 2003. godine obezbeđivalo pravo na porodičnu penziju kada navrila 45 godina ūivota.

Odredba stava 1 ovog člana odnosi se i na udovicu koja je, po osnovu obavljanja roditeljske dužnosti prema djeci, stekla pravo na porodičnu penziju po propisima koji su se primjenjivali do 31. decembra 2003. godine, a kojoj je pravo na porodičnu penziju prestalo prije početka primjene ovog zakona, ako je na dan kada joj je prestalo pravo imala navrilenih 40 godina ūivota.

## Član 206

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona udovica stiče pravo na porodičnu penziju:

- 1) u 2004 godini ako je do smrti bračnog druga navrila 45 godina i 6 mjeseci ūivota;
- 2) u 2005 godini ako je do smrti bračnog druga navrila 46 godina ūivota;
- 3) u 2006 godini ako je do smrti bračnog druga navrila 46 godina i 6 mjeseci ūivota;
- 4) u 2007 godini ako je do smrti bračnog druga navrila 47 godina ūivota;
- 5) u 2008 godini ako je do smrti bračnog druga navrila 47 godina i 6 mjeseci ūivota;
- 6) u 2009 godini ako je do smrti bračnog druga navrila 48 godina ūivota;
- 7) u 2010 godini ako je do smrti bračnog druga navrila 48 godina i 6 mjeseci ūivota;
- 8) u 2011 godini ako je do smrti bračnog druga navrila 49 godina ūivota;
- 9) u 2012 godini ako je do smrti bračnog druga navrila 49 godina i 6 mjeseci ūivota.

## Član 206a

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona, udovac, odnosno udovica stiče pravo na porodičnu penziju:

- 1) u 2013. godini ako je do smrti bračnog druga navrila 50 godina ūivota;
- 2) u 2014. godini ako je do smrti bračnog druga navrila 50 godina i öest mjeseci ūivota;
- 3) u 2015. godini ako je do smrti bračnog druga navrila 51 godinu ūivota;
- 4) u 2016. godini ako je do smrti bračnog druga navrila 51 godinu i öest mjeseci ūivota.

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona, u 2010., 2011. i 2012. godini udovac stiče pravo na porodičnu penziju ako je do smrti bračnog druga navrilo 50 godina ūivota.

## Član 206b

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona, ako udovac, odnosno udovica do smrti bračnog druga nijesu navrili 52 godine ūivota, ali su imali navrilenih 45 godina ūivota, imaju pravo na porodičnu penziju kada navrće 52 godine ūivota.

## Član 207

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 2 ovog zakona trajno zadržava pravo na porodičnu penziju udovica koja je, u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog po članu 44 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona, navrila:

- 1) u 2004 godini 45 godina i 6 mjeseci ūivota;
- 2) u 2005 godini 46 godina ūivota;
- 3) u 2006 godini 46 godina i 6 mjeseci ūivota;
- 4) u 2007 godini 47 godina ūivota;
- 5) u 2008 godini 47 godina i 6 mjeseci ūivota;
- 6) u 2009 godini 48 godina ūivota;
- 7) u 2010 godini 48 godina i 6 mjeseci ūivota;
- 8) u 2011 godini 49 godina ūivota;
- 9) u 2012 godini 49 godina i 6 mjeseci ūivota.

## Član 207a

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 2 ovog zakona, trajno zadržava pravo na porodičnu penziju udovac, odnosno udovica koja je, u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog po članu 44 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona, navrōila:

- 1) u 2013. godini 50 godina ūivota;
- 2) u 2014. godini 50 godina i öest mjeseci ūivota;
- 3) u 2015. godini 51 godinu ūivota;
- 4) u 2016. godini 51 godinu i öest mjeseci ūivota.

Izuzetno od odredbe člana 44 stav 2 ovog zakona, u 2010., 2011. i 2012. godini trajno zadržava pravo na porodičnu penziju udovac koji je, u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog po članu 44 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona, navrōio 50 godina ūivota.

## Član 208

Korisniku prava na dodatak za pomoć i njegu po propisima koji su vaūili prije početaka primjene ovog zakona, koji je smješten u ustanovu socijalne zaštite za smještaj starih lica, obustavlja se isplata dodatka za pomoć i njegu za vrijeme smještaja u toj ustanovi.

Ako korisnik dodatka za pomoć i njegu snosi, u potpunosti ili djelimično, troškove smještaja iz stava 1 ovog člana ne obustavlja se isplata dodatka za pomoć i njegu.

Pravo na dodatak za pomoć i njegu ne pripada korisniku prava koji ostvari pravo na takvu novčanu naknadu po drugom osnovu.

## Član 209

*Briće se. (Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, "Sl. list CG", br. 13/07)*

## Član 210

Po odredbama ovog zakona obavezno se osiguravaju kao osiguranici poljoprivrednici lica koja ispunjavaju uslove iz člana 12 ovog zakona koja su u momentu stupanja u to osiguranje mlađa od 51 (muškarac), odnosno 49 (žena) godina ūivota.

Obavezno se osiguravaju kao osiguranici poljoprivrednici i lica koja ispunjavaju uslove iz člana 12 ovog zakona, a navrōila su 51 (muškarac), odnosno 49 (žena) godina ūivota, ako su prije navrōenja te starosne granice bili osigurani po osnovu zaposlenja, odnosno samostalne djelatnosti.

## Član 211

Lica koja su do dana stupanja na snagu ovog zakona bila obavezno osigurana kao osiguranici zemljoradnici ostaju obavezno osigurani kao osiguranici poljoprivrednici, ako ispunjavaju uslove iz člana 12 ovog zakona.

Lica koja su do dana stupanja na snagu ovog zakona bila obavezno osigurana kao osiguranici zemljoradnici koja ne ispunjavaju uslove iz člana 12 ovog zakona mogu ostati u obaveznom osiguranju poljoprivrednika, ukoliko podnesu zahtjev Fondu u roku od öest mjeseci od dana početka primjene ovog zakona.

## Član 212

Izuzetno od odredaba člana 19., člana 22 st. 1 i 2, člana 24 i člana 25 stav 2 ovog zakona za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta ne uzimaju se zarade, naknade zarada i osnovice osiguranja iz 1992. i 1993. godine.

## Član 213

Podaci o zaradi za 2003. godinu unose se u matičnu evidenciju na osnovu podataka o zaradi umanjenoj za plaćene poreze i doprinose.

## Član 214

Korisniku koji je ostvario neko od prava iz člana 16 ovog zakona ta prava prestaju, ukoliko ostvari pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja kod nosioca osiguranja države koja je formirana na području bivše SFRJ, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, korisniku koji ispunjava uslove za sticanje prava na penziju na osnovu preostalog penzijskog staša, kojeg nosilac osiguranja države koja je formirana na području bivše SFRJ nije uzeo u obzir za određivanje visine penzije, neće prestati pravo, već će mu se ponovo odrediti penzija na osnovu penzijskog staša i zarade iz tog perioda.

## Član 215

Korisniku penzije koji ispunjava uslove iz člana 112 stav 1 ovog zakona za ponovno određivanje penzije a kome je visina prava određena po propisima koji su važili do dana primjene ovog zakona, radi ponovnog određivanja visine penzije zatečeni nominalni isnos penzije prethodno se svodi na lične bodove korisnika.

Svođenje iz stava 1 ovog člana vrši se tako öto se iznos penzije na dan podnojenja zahtjeva dijeli sa usklađenom vrijednoću penzije za jedan lični bod.

Lični bodovi iz stava 1 ovog člana koriguju se naknadno ostvarenim staum osiguranja, zaradama, naknadama zarade kao i osnovicama osiguranja na koje je plaćen doprinos, u skladu sa odredbama ovog zakona.

Lični bodovi utvrđeni na način iz stava 3 ovog člana jesu osnov za određivanje novog iznosa penzije u skladu sa ovim zakonom.

Korisniku prava iz stava 1 ovog člana utvrđuje se povoljniji iznos penzije.

Korisniku koji je pravo ostvario po posebnim uslovima, povoljnijim od opötih uslova, koji su se primjenjivali prije početka primjene ovog zakona, koji ispunjava uslove iz člana 112 stav 1 ovog zakona određuje se penzija pod uslovima i u visini propisanim odredbama čl. 17 do 29 i čl. 197, 197d, 197e, 197ü, 197lj, 198, 198a, 199, 200 i 202 ovog zakona, ako je to za njega povoljnije od ranije određene penzije.

Prilikom određivanja penzije, u skladu sa stavom 6 ovog člana, lični koeficijent se računa na osnovu zarada, naknada zarada, odnosno osnovica osiguranja iz perioda osiguranja uzetih prilikom određivanja visine penzije po opötim propisima, kada je osiguranik ostvario pravo na penziju i iz perioda osiguranja nakon ostvarivanja prava na penziju, izuzev iz godine u kojoj se ponovo određuje penzija.

Odredbe st. 6 i 7 ovog člana odnose se i na korisnika koji je ispunio uslove iz člana 112 stav 1 ovog zakona koji je pravo na penziju ostvario primjenom odredbi čl. 197b, 197v, 197z, 197i, 197j i 215v ovog zakona ili po drugim posebnim uslovima, povoljnijim od opötih uslova.

### Član 215a

Period proveden na službi u svojstvu vojnog osiguranika od 1. januara 2004. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona računa se u staum osiguranja za ostvarivanje prava na penziju u skladu sa ovim zakonom.

Sredstva za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu stauma osiguranja iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore.

### Član 215b

Podatke o staum osiguranja, zaradi i naknadi zarade za vojne osiguranike ostvarene po propisima koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona Fondu obezbjeđuje organ državne uprave nadležan za poslove odbrane.

### Član 215v

Korisniku prava na starosnu, invalidsku i porodičnu penziju, prava na novčanu naknadu za tjelesno oötećenje i prava na dodatak za pomoć i njegu sa prebivaliötem u Crnoj Gori koji je to pravo ostvario po vojnim propisima koji su se primjenjivali do 15. avgusta 2007. godine, obezbjeđuju se ta prava u istom obimu od 15. avgusta 2007. godine, a koriste se u skladu sa ovim zakonom.

Iznos starosne, invalidske i porodične penzije, prava na novčanu naknadu za tjelesno oötećenje i prava na dodatak za pomoć i njegu iz stava 1 ovog člana predstavlja dinarski iznos tih prava koji je preuzet na isplatu od strane budžeta Crne Gore od 1. avgusta 2005. godine, usklađen za procente usklađivanja koja su ovim korisnicima pripadala po vojnim propisima (kroz promjenu vrijednosti boda koji se primjenjivao za isplatu i obračun vojnih penzija) do 15. avgusta 2007. godine, preračunat u EUR prema zvaničnom kursu na dan 15. avgusta 2007. godine.

Prava iz stava 1 ovog člana usklađuju se primjenom člana 58 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sl. list RCG", br. 54/03, 39/04, 61/04, 79/04, 14/07 i 47/07 i "Sl. list CG", br. 79/08 i 14/10), počev od 1. januara 2008. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Fond će po službenoj dužnosti u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, utvrditi rjejenjem konačni iznos prava iz stava 1 ovog člana i izvröiti njihovo usklađivanje u skladu sa stavom 3 ovog člana.

Korisniku će se isplatiti razlika između iznosa penzije, novčane naknade za tjelesno oötećenje, odnosno dodatka za pomoć i njegu koji pripada u smislu stava 4 ovog člana i iznosa isplaćenog po ranijem rjejenju.

Rjejenjem iz stava 4 ovog člana Fond zamjenjuje ranije doneseno rjejenje.

Razliku koja pripada korisniku u smislu stava 5 ovog člana Fond će isplatiti u dvije jednakе rate sa pripadajućom kamatom od 2% na godiönjem nivou i to: polovinu iznosa u roku od 30 dana od dana donoöjenja rjejenja iz stava 4 ovog člana, a drugu polovinu iznosa u roku od öest mjeseci od dana donoöjenja rjejenja iz stava 4 ovog člana.

Sredstva za prava iz ovog člana obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

## Član 215g

Izuzetno od člana 100 stav 3 ovog zakona, Fond vrói isplatu najniûe penzije, dodatka za pomoć i njegu i novčane naknade za tjelesno oötećenje korisnicima sa prebivaliötem u Republici Srbiji koji su pravo ostvarili prije stupanja na snagu Sporazuma između Crne Gore i Republike Srbije o socijalnom osiguranju ("Sluûbeni list RCG", broj 17/07).

## Član 216

Ostvarivanje prava na osnovu penzijskog staûa navrœenog u Republici Srbiji, od dana početka primjene ovog zakona, urediće se sporazumom između Crne Gore i Republike Srbije.

Pitanje naknade po osnovu prava ostvarenih na osnovu penzijskog staûa navrœenog u Republici Srbiji, do dana početaka primjene ovog zakona, urediće se sporazumom između Crne Gore i Republike Srbije.

## Član 217

Prijave podataka iz člana 131 taËka 1 alineja 3 za 2005. godinu i ubuduËe dostavlja Fondu poreski organ.

## Član 217a

Izuzetno od odredbe člana 67 stav 1 ovog zakona, stopa doprinosa za produûeno osiguranje do 1. decembra 2004. godine iznosi 22,8%.

## Član 217b

Izuzetno od odredbe člana 166 stav 1 ovog zakona, stope doprinosa po kojima se plaËa doprinos na propisanu osnovicu do 1. decembra 2004. godine iznose:

1) za osiguranike iz člana 10 stav 1 taË. 1 do 6 i taË. 8 i 9 ovog zakona:

- na teret poslodavca 10,8%;
- na teret osiguranika 12%;

2) za osiguranike iz člana 10 stav 1 taËka 7 i čl. 11 i 12 ovog zakona na teret osiguranika 22,8%;

3) za osiguranike iz člana 10 stav 1 taËka 10 i čl. 150 i 151 ovog zakona na teret isplatioca naknade 22,8%.

## Član 218

Upravni odbor Fonda imenovaËe se u roku od 60 dana od dana početka primjene ovog zakona

Do imenovanja Upravnog odbora Savjet Fonda nastavlja da obavlja poslove iz svoje nadleûnosti i nakon početka primjene ovog zakona.

## Član 218a

Imenovanje članova Upravnog odbora Fonda u skladu sa ovim zakonom izvrœiËe se u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Danom imenovanja članova Upravnog odbora u smislu stava 1 ovog člana, prestaje sa radom dosadaönji Upravni odbor.

## Član 218b

Izbor direktora Fonda, u skladu sa ovim zakonom, izvrœiËe se po isteku öest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

## Član 219

Podzakonski i drugi akti koji su vaûili prije početka primjene ovog zakona primjenjivaËe se i dalje do donoöenja novih, ukoliko nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

## Član 220

Podzakonski i drugi akti za sprovodenje ovog zakona donijeËe se u roku od öest mjeseci od dana početka primjene ovog zakona.

## Član 221

Danom početka primjene ovog zakona prestaju da vaûe:

- 1) Zakon o osnovama penzijskog i invalidskog osiguranja ("Sluûbeni list SRJ", br.30/96, 70/ 2001, 3/2002 i 39/2002);
- 2) Zakon o osnovama penzijskog i invalidskog osiguranja ("Sluûbeni list SRJ", br.5/2003);

- 3) Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRCG", br. 14/83, 12/85, 14/89, i "Službeni list RCG", br. 28/91, 2/92, 18/92 i 20/93);
- 4) odredbe Zakona o doprinosima za socijalno osiguranje ("Službeni list RCG", br. 39/93, 3/94, 17/94, 42/94, 1/95, 13/96 i 45/98) koje se odnose na obveznike, osnovice i stope doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje;
- 5) odredba člana 50 Zakona o unutrašnjim poslovima ("Službeni list RCG" br. 24/94 i 29/94).

## Član 222

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

### NAPOMENA IZDAVAČA

Danom stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu (Službeni list Crne Gore, br. 12/07) prestaju da važe ... i odredbe:

- člana 116 tač. 2, u dijelu ovlašćenja za donošenje godišnjeg budžeta fonda, 5; člana 120 tač. 2, u dijelu ovlašćenja za donošenje finansijskih iskaza fonda i tač. 3; člana 146 tačka 2; člana 176, Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list RCG", br. 54/03, 39/04 i 79/04);

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

**Tekst propisa NIJE prečišćen u skladu sa navedenim odredbama.**

### NAPOMENA IZDAVAČA

Danom početka primjene Zakona o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja o obračunu i naplati poreza i doprinosa (Službeni list Republike Crne Gore, br. 29/05) prestaju da važe odredbe Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list RCG", br. 54/03 i 39/04) koje se odnose na registraciju poreskih obveznika i osiguranika i podnošenje prijave za obračun i plaćanje poreza i doprinosa, koje su u suprotnosti sa ovim zakonom.

**Tekst propisa NIJE prečišćen u skladu sa navedenim odredbama.**